

Verkenning

Gebiedsontwikkeling Buurserzand & Haaksbergerveen

Colofon

Titel: Verkenning Gebiedsontwikkeling Buurserzand & Haaksbergerveen

Opgesteld door: Pratensis
Einsteinstraat 12a
7601 PR ALMELO
www.pratensis.nl
info@pratensis.nl

Auteurs: Gerko Hopster, Edith Rotman

Met medewerking van Tom Jannink (Eeckhof)

In opdracht van gemeente Haaksbergen

Foto's: Pratensis | Edith Rotman

Datum: 15 oktober 2015

Versie: 1.3

Status: Definitief

Verantwoording

Gemeente Haaksbergen heeft in opdracht van het bestuurlijk overleg Samen Werkt Beter een verkenning voor het Natura 2000 gebied Buurserzand-Haaksbergerveen uitgevoerd. In de verkenning is zowel met de gebiedsorganisaties als met de grondeigenaren in de 'uitwerkingsgebieden Ontwikkelopgave Natura 2000' gesproken. De gebiedsorganisaties hebben de verkenningrapportage in concept ontvangen en hun opmerkingen kunnen geven. Deze zijn verwerkt in deze definitieve versie, waarop alle partijen hun goedkeuring hebben gegeven. Het college van B&W van gemeente Haaksbergen heeft kennis genomen van de definitieve rapportage en ingestemd met het aanbieden van de rapportage aan Samen Werkt Beter.

Samenvatting

Gemeente Haaksbergen heeft de opdracht van het bestuurlijk overleg Samen Werkt Beter aangenomen om een verkenning in het kader van Natura 2000 uit te voeren naar de Gebiedsontwikkeling Buurserzand-Haaksbergerveen. Zij heeft dit gedaan omdat zij het van groot belang vindt dat alle belangen in het gebiedsproces goed vertegenwoordigd worden en dat lokale gebiedskennis optimaal wordt benut. De verkenning is uitgevoerd in de periode februari-september 2015.

Aanpak verkenning

De verkenning had als doel om inzicht te geven in de Natura 2000 opgaven die er voor het Buurserzand en Haaksbergerveen liggen en hoe die het beste kunnen worden opgepakt. De verkenning is gestart met een informatiebijeenkomst voor grondeigenaren die te maken krijgen met maatregelen op hun grond. Vervolgens zijn gesprekken gevoerd met gebiedspartijen en grondeigenaren om kansen en knelpunten in beeld te krijgen. Hieruit is een programma van eisen voor de gebiedsontwikkeling opgesteld waarin zowel inhoudelijke, financiële als organisatorische randvoorwaarden worden beschreven. Dit resulteert in een activiteitenplanning voor de planfase en de daarbij benodigde communicatie.

Natuurgebieden

Het Buurserzand (ca. 450 hectare) is grotendeels in eigendom en beheer bij Natuurmonumenten. Het is een heidegebied op voormalig stuifzand. Er komen hier op uitgebreide schaal natte heidebegroeiingen voor met her en der zwakgebufferde vennen, afgewisseld met droge heide en jeneverbesstruweel.

Het Haaksbergerveen (ca. 600 hectare) is grotendeels in eigendom en beheer bij Staatsbosbeheer. Het is een restant van een uitgestrekt veengebied in de grensstreek tussen Duitsland en Nederland met nog goed bewaarde overgangen naar het omliggende zand- en leemlandschap. Door vernattingsmaatregelen volgens de vervening in het verleden, is de veenvorming weer op gang gekomen en komen er nu veelvuldig drijftillen met hoogveenvegetaties voor.

Natura 2000 doelen

De aangrenzende natuurgebieden Buurserzand en Haaksbergerveen zijn samen aangemerkt als één Natura 2000 gebied vanwege de aanwezigheid van bijzondere natuur. Het gaat onder meer om de habitats stuifzandheiden, zwakgebufferde vennen, vochtige en droge heiden, hoogvenen en de soorten grote modderkruiper en kamsalamander.

Voor het gebied is een gebiedsanalyse opgesteld waarin wordt aangegeven wat de doelstellingen voor oppervlakte en kwaliteit van de habitats zijn. Er wordt onderbouwd welke herstelmaatregelen minimaal noodzakelijk zijn voor het zekerstellen van Natura 2000-doelen en het bieden van maximale ruimte aan economische ontwikkelingen. Dit wordt geregeld via de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS).

Herstelmaatregelen

De herstelmaatregelen zijn vastgesteld op habitat- en op gebiedsniveau. In totaal is buiten de natuurgebieden 325 ha begrensd als 'uitwerkingsgebied ontwikkelopgave Natura 2000'. Hiervan is 60 ha in bezit bij natuurorganisaties en 265 ha bij agrariërs en particulieren. Op deze gronden zijn veelal hydrologische maatregelen gepland, zoals het dempen van sloten. Hierdoor worden ruim 60 grondeigenaren geraakt. De herstelmaatregelen voor Buurserzand moeten uiterlijk in 2021 gerealiseerd zijn (1^e PAS-periode), die voor Haaksbergerveen uiterlijk in 2027 (2^e PAS-periode).

Gesprekken met gebiedspartijen

Met de gebiedspartners Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, LTO, Waterschap Rijn & IJssel, Waterschap Vechtstromen en provincie Overijssel is gesproken over de opgave die er ligt en de kansen en knelpunten die dit oplevert (vanuit ieders belang) om deze te realiseren. In de gesprekken is gekeken naar de rol die de partners kunnen en willen vervullen in het proces en onder welke voorwaarden. Hieruit blijkt dat er op dit moment bij de partners geen obstakels zijn die de voortgang van het proces in de weg staan. De resultaten van de gesprekken zijn in deze rapportage opgenomen en worden meegenomen in de planfase.

Gesprekken met grondeigenaren

Er zijn keukentafelgesprekken gevoerd met de eigenaren van gronden in de bufferzones waar maatregelen moeten worden uitgevoerd (265 ha). Er is bij hen veel onduidelijkheid over de doelen, maatregelen en effecten. In totaal hebben deze maatregelen betrekking op 308 ha grond (geheel of gedeeltelijk in de bufferzones), waarvan 237 ha eigendom is van agrariërs. In ruim de helft van de gevallen betreft het de huiskavel. Met name voor melkveehouders die hun koeien laten weiden leveren de (vernattings)maatregelen problemen op.

Het overgrote deel van grondeigenaren wenst gecompenseerd te worden in grond. Het gaat om ca. 240 ha. Dat betekent dat er een forse opgave ligt om compensatiegronden te verwerven.

Opgave voor de planfase

In de planfase moeten de volgende zaken worden geregeld en/of uitgevoerd:

- Habitatmaatregelen: Er moet een uitvoeringsplan worden opgesteld dat daarna door de natuurorganisaties in uitvoering kan worden genomen, inclusief de benodigde onderzoeken.
- Gebiedsmaatregelen: Nadere uitwerking op perceelsniveau van de gebiedsmaatregelen is noodzakelijk. Daarbij moeten ook eventuele fouten in de begrenzing worden hersteld. Vervolgens moet het hydrologisch en landbouwkundig effect van de maatregelen nader worden bepaald en moeten schadetaxaties plaatsvinden. Pas als deze informatie bekend is kunnen grondeigenaren een weloverwogen keuze maken hoe ze met de maatregelen op hun grond om willen gaan. Om op korte termijn zelfrealisatie (functiewijziging en inrichting) al wel mogelijk te maken moet de SKNL-regeling voor het gebied worden opengesteld.
- Monitoring: Om de effecten op de natuur en de omgeving te bepalen zal een monitoringsplan moeten worden opgesteld en uitgevoerd (inrichten meetnet). Dit neemt ook de zorg weg bij bewoners en ondernemers voor ongewenste effecten. Het plan moet worden opgesteld in afstemming met provinciale monitoringsactiviteiten.
- Grondverwerving en -ruilingen: Aangezien er grote vraag is naar compensatiegrond moet actief gewerkt worden aan (vrijwillige) grondverwerving om grondeigenaren die geraakt worden door de maatregelen te kunnen compenseren. Hierbij komen ook bedrijfsverplaatsingen en grondruilingen in beeld. Er is een ruimhartig aankoopbeleid nodig (zowel binnen als buiten de uitwerkingsgebieden) om de opgave op vrijwillige basis te kunnen realiseren. Het is belangrijk om een lokaal aanspreekpunt (vertrouwenspersoon) te creëren, die als onafhankelijke schakel tussen de grondeigenaren en de overheid fungeert. Bij grondverkoop, bedrijfsverplaatsing en grondruilingen moet er naast behoud van de landbouwstructuur voldoende aandacht zijn voor de sociale gevolgen.
- Omgevingsmanagement: Er komen diverse vragen van grondeigenaren en bewoners in de uitwerkingsgebieden, maar ook van daarbuiten. Het is belangrijk om de vragen die er leven in het gebied snel te beantwoorden en eventuele vervolgacties uit te zetten. Iedereen moet voldoende informatie krijgen over het proces en de opgave die er ligt. De contacten met de grondeigenaren en andere partijen kunnen het beste verlopen via vaste contactpersonen (omgevingsmanagers), die hiermee het overzicht behouden en het vaste gezicht in het gebied zijn. Dit geeft vertrouwen en draagvlak.

Aanpak: integraal, vrijwillig en inclusief Witte Veen

Hoewel de gebiedsorganisaties geen concrete aanvullende doelstellingen hebben benoemd kan toch worden gesproken over een integrale opgave. De natuurdoelen overlappen met de waterdoelen en vanuit de landbouw is behoud of versterking van de kavelstructuur een randvoorwaarde. Daarnaast zullen naar verwachting tijdens het proces nieuwe zaken zich aandienen, bijvoorbeeld ten aanzien van recreatie.

De voorkeur gaat uit naar een proces waarbij de eerste periode geprobeerd wordt op basis van vrijwilligheid afspraken met grondeigenaren te maken. Duidelijkheid over effecten van de maatregelen en voldoende compensatiegrond is hiervoor nodig. Daarmee hebben deze twee zaken de hoogste prioriteit. Hoe lang de periode van vrijwilligheid kan duren moet nader worden bepaald.

Omdat veelal dezelfde organisaties betrokken zijn en er grondeigenaren zijn die bij beide Natura 2000 gebieden gronden hebben liggen, ligt het voor de hand om het vervolgproces samen met Witte Veen op te pakken. Hierdoor kan efficiënter worden gewerkt en ook de communicatie met het gebied gezamenlijk worden opgepakt. In tegenstelling tot de aanpak zoals die in de verkenning Witte Veen is voorgesteld, hebben de gebiedspartijen nu aangegeven de processen samen te willen laten gaan.

Procesorganisatie

Het uitgangspunt is om het gebiedsproces zo eenvoudig mogelijk te organiseren. Dat vertaalt zich in de praktijk naar het instellen van een centrale projectgroep onder leiding van gemeente Haaksbergen met daaronder enkele werkgroepen. Een stuurgroep wordt ingesteld voor een goede bestuurlijke afstemming. Naast de projectgroep wordt rechtstreeks onder de bestuurlijk trekker van het proces een werkgroep grond ingesteld die alle grondzaken organiseert.

Planning en producten planfase

De verkenningsfase gaat per oktober 2015 over in de planfase. Deze loopt door tot halverwege 2017. In de planfase wordt door de gebiedspartners gewerkt aan de voorbereiding van de uitvoering. Dit is een complex en intensief traject waarbij alle onderdelen bij elkaar moeten komen om tot uitvoering van de maatregelen over te kunnen gaan. De planfase zal in de praktijk een aantal parallelle sporen kennen, die een eigen tijdsplan hebben, maar elkaar ook kunnen beïnvloeden. Er worden onder andere ecologische onderzoeken uitgevoerd, hydrologische en landbouwkundige effecten bepaald, gronden verworven en metingen uitgevoerd. Met de grondeigenaren wordt getracht afspraken te maken over uitvoering van de maatregelen. Aan het eind van de planfase moet er een inrichtingsplan liggen dat kan worden uitgevoerd in de volgende fase.

Kosten

De geraamde kosten voor het gehele proces lijken op basis van een in de verkenning uitgevoerde quickscan reëel. Aandachtspunt is de gehanteerde grondprijs. Deze ligt onder de huidige marktwaarde. Dit vraagt om actualisatie van de cijfers. Er zal een gedetailleerde begroting worden gemaakt voor de planfase. Hierbij zal ook het proces rond Witte Veen worden meegenomen.

Communicatie

Een goede communicatie draagt bij aan vertrouwen en draagvlak en is daarom van groot belang om het gebiedsproces te laten slagen. Alle actoren hebben hun eigen belangen, wensen en ideeën. De wijze van communiceren en het moment waarop dat gebeurt dient daar op te worden afgestemd. Een nieuwsbrief en website zijn universele middelen die voor alle doelgroepen inzetbaar zijn. Daarnaast kan gedacht worden aan veldbezoeken, excursies en informatiebijeenkomsten, aangevuld met persberichten.

Conclusie en vervolg

De gebiedspartners geven aan dat de verkenning goed is uitgevoerd en gerapporteerd. Er is onder de gebiedspartners draagvlak om het gebiedsproces op te starten met gemeente Haaksbergen als trekker.

Gemeente Haaksbergen is op basis van de uitkomsten van de verkenning bereid om de planfase en uitvoeringsfase voor Buurserzand & Haaksbergerveen én Witte Veen te gaan trekken. Er zijn geen belemmeringen om op korte termijn een projectgroep te formeren en, als eerste stap in de planfase, een gezamenlijk plan van aanpak op te stellen.

Het voorstel is dat Provincie Overijssel en gemeente Haaksbergen op korte termijn nadere afspraken maken over de uitvoering van de volgens fase(s) voor de gebieden Buurserzand-Haaksbergerveen en Witte Veen in de 1^e PAS-periode.

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	3
1. Aanleiding en doel	7
1.1 Natura 2000	7
1.2 Samen werkt beter	8
1.3 Aanpak verkenning	8
2. Gebiedsbeschrijving	9
2.1 Natuurgebieden Buurserzand en Haaksbergervveen	9
2.2 Omgeving	9
2.3 Recente en actuele ontwikkelingen	10
2.4 Gebiedspartijen.....	11
3. Natura 2000 opgave	12
3.1 Natuurdoelen en knelpunten	12
3.2 PAS-maatregelen	13
4. In gesprek met het gebied.....	17
4.1 Organisaties	17
4.2 Grondeigenaren.....	19
5. Inhoudelijke randvoorwaarden gebiedsproces	23
5.1 Maatregelen op habitatniveau.....	23
5.2 Maatregelen op gebiedsniveau	23
5.3 Monitoring	23
5.4 Grondverwerving en ruilingen	24
5.5 Omgevingsmanagement	24
6. Organisatie van het proces	25
6.1 Aanpak	25
6.2 Organisatiemodel.....	25
7. Producten en activiteiten planfase	28
7.1 Producten.....	28
7.2 Activiteitenplanning	28
8. Financiën.....	30
8.1 Kostenraming 1 ^e PAS-periode.....	30
8.2 Kostenraming planfase	30
9. Communicatie	31
9.1 Doelgroepen en communicatiemiddelen.....	31
9.2 Communicatie tot heden	31
10. Conclusie en voorstel vervolg	33
11. Geraadpleegde bronnen	34
Bijlage 1 Aanwijzingsbesluit Natura 2000	35
Bijlage 2 Habitattypenkaart	38

1. Aanleiding en doel

In dit hoofdstuk wordt een toelichting gegeven op de aanleiding voor de verkenning van een gebiedsproces rond het Natura 2000 gebied Buurserzand & Haaksbergerveen en de fases die in dit proces worden doorlopen. Gemeente Haaksbergen heeft van Samen werkt beter de opdracht aangenomen om de verkenning uit te voeren, omdat zij het van groot belang vindt dat alle belangen in het proces goed vertegenwoordigd worden en dat lokale gebiedskennis optimaal wordt benut.

1.1 Natura 2000

Natura 2000 richt zich op het behoud en de ontwikkeling van natuurgebieden in Europa. De gebieden die onder Natura 2000 vallen, worden aangeduid in de Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. Deze Europese richtlijnen bepalen dat lidstaten bepaalde planten- en diersoorten en hun natuurlijke leefomgeving (habitat) moeten beschermen om de biodiversiteit te behouden. Dit vertaalt zich o.a. in de vergunningplicht die in en om deze gebieden geldt voor nieuwe ontwikkelingen die een significant negatief effect hebben op de instandhouding van de kwaliteit en omvang van de natuur. Op 28 mei 2013 heeft de staatssecretaris van het ministerie van Economische Zaken het Buurserzand & Haaksbergerveen definitief aangewezen als Natura 2000 gebied. In het aanwijzingsbesluit staan de instandhoudingsdoelen en begrenzing van het betreffende gebied. Het besluit is opgenomen in bijlage 1.

Het Buurserzand en Haaksbergerveen zijn twee deelgebieden die door de aanwezigheid van bijzondere natuur worden aangemerkt als Natura 2000 gebied. Doordat het aangrenzende gebieden zijn worden ze in dit kader als één Natura 2000 gebied aangemerkt. In het gebied moeten de natuurwaarden worden behouden en soms worden ontwikkeld. Dit heeft gevolgen voor activiteiten die in en om het gebied plaatsvinden. Met name agrarische bedrijven worden hierdoor geraakt, zowel wat betreft de uitstoot van ammoniak als de gebruiksmogelijkheden van de gronden in en direct om het gebied. Dit laatste geldt ook voor diverse particuliere grondeigenaren.

In het beheerplan Buurserzand & Haaksbergerveen zijn maatregelen omschreven die nodig zijn om de beoogde natuurdoelen te halen. Dit gaat met name om gestelde doelen voor stikstofgevoelige habitattypen en (leefgebieden van) soorten. Een belangrijk onderdeel van het beheerplan is dan ook de stikstofparagraaf. De neerslag van stikstof is in veel gebieden zo hoog dat dit negatieve gevolgen heeft voor de natuur. Hierdoor was er geen uitbreidingsruimte voor economische activiteiten die stikstofuitstoot met zich meebrengen, zoals de veehouderij. Onder regie van het Rijk is daarom de afgelopen jaren gewerkt aan een Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), waarmee zowel het behalen van de natuurdoelen, als het ontwikkelen van ruimte voor (agrarische) ondernemingen mogelijk blijft.

De PAS vormt een toetsingskader voor de vergunningverlening inzake de stikstofdepositie in het kader van de Natuurbeschermingswet. Daarnaast zijn er gebiedsgerichte- en habitatgerichte herstelmaatregelen opgesteld, die per Natura 2000 gebied zijn uitgewerkt in een gebiedsanalyse. Ook wordt een monitoringsprogramma ontwikkeld om te kunnen beoordelen of de beoogde effecten worden behaald. De horizon van de PAS is drie beheerplanperiodes van 6 jaar. De PAS is een zelfstandig toetsingskader voor het verlenen van vergunningen en heeft het eerste kwartaal van 2015 ter inzage gelegen en is vanaf 1 juli 2015 van kracht geworden. De beheerplanperiodes, en daarmee het tijdspad voor het uitvoeren van maatregelen, zijn op het moment van inwerkingtreding van de PAS van start gegaan.

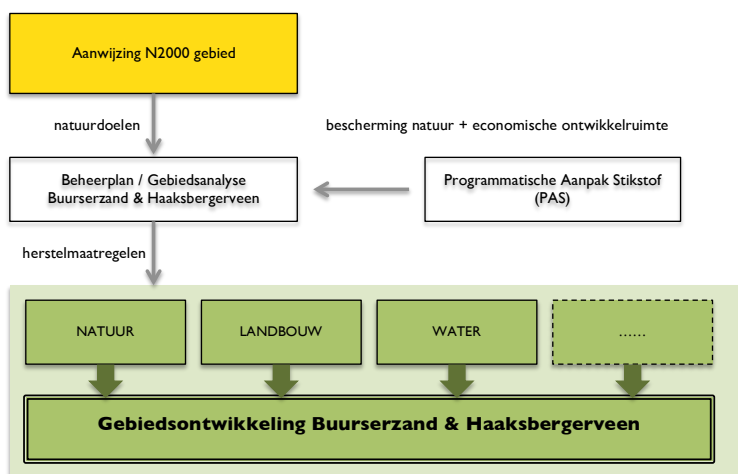
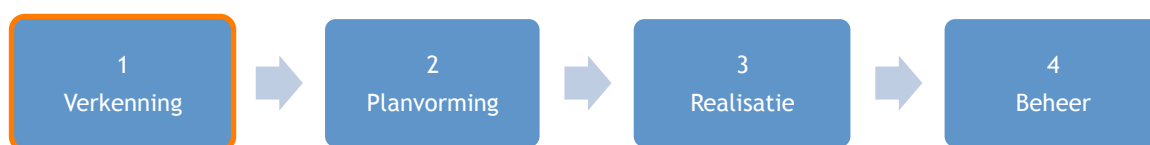

Fig. 1.1 Samenhang aanwijzing Natura 2000 en gebiedsontwikkeling Buurserzand & Haaksbergerveen

1.2 Samen werkt beter

Op 29 mei 2013 hebben de Overijsselse partners -Landschap Overijssel, LTO Noord, Natuurmonumenten, Natuur en Milieu Overijssel, Natuurlijk Platteland Oost, Overijssels Particulier Grondbezit, provincie Overijssel, RECRON, Staatsbosbeheer, VNG Overijssel, VNO-NCW en de Waterschappen Groot Salland, Reest en Wieden, Regge en Dinkel, Rijn en IJssel en Velt en Vecht - het akkoord "Samen werkt beter" voor een economisch en ecologisch vitale toekomst ondertekend. Er zijn afspraken gemaakt over de begrenzing van de EHS, waaronder de zones rond de Natura 2000-gebieden. Ook is uitgesproken dat ambities en middelen met elkaar in balans moeten zijn. Na het akkoord is een bestuurlijk overleg ingericht dat nader invulling moet geven aan de gemaakte afspraken. Hierin worden ook afspraken gemaakt over de gebiedsprocessen rond de Natura 2000 gebieden.

In dit kader is in november 2013 de Uitvoeringsagenda Samen werkt beter opgesteld. Eén van de speerpunten is de uitvoering van de zogenaamde Ontwikkelopgave EHS/Natura2000/PAS via een gebiedsgerichte aanpak. Het gebiedsproces Buurserzand & Haaksbergerveen maakt hier onderdeel van uit. Er is afgesproken een gefaseerde aanpak van de gebiedsprocessen toe te passen. Deze bestaat uit 1) verkenning, 2) planvorming, 3) realisatie en 4) beheer. Per fase wordt een inhoudelijk en financieel kader uitgewerkt, waarin aangegeven wordt wie de trekker is, welk doel er bereikt moet worden en welke processen er leidend zijn.

Figuur 1.2 Fasering gebiedsprocessen Natura 2000.

1.3 Aanpak verkenning

De verkenning heeft als doel om inzicht te geven in de Natura 2000 opgaven die er voor het Buurserzand & Haaksbergerveen liggen en hoe die het beste kunnen worden opgepakt. De historie van het gebied vraagt om een zorgvuldige aanpak, waarin met name communicatie en verwachtingsmanagement een belangrijke rol spelen. Door gesprekken met gebiedspartijen en grondeigenaren wordt de natuuropgave geconfronteerd met andere belangen in het gebied. Er wordt een beeld geschetst van de huidige situatie in relatie tot de doelen en maatregelen die ten grondslag liggen aan dit proces. Hieruit volgt een programma van eisen voor de gebiedsontwikkeling waarin zowel inhoudelijke, financiële als organisatorische randvoorwaarden worden beschreven. Dit resulteert in een activiteitenplanning voor de planfase en de daarbij benodigde communicatie.

2. Gebiedsbeschrijving

In dit hoofdstuk wordt een algemene omschrijving van het Natura 2000 gebied Buurserzand & Haaksbergerveen en de omgeving gegeven, wordt ingegaan op relevante recente en actuele ontwikkelingen in het gebied en worden de gebiedspartijen in beeld gebracht.

2.1 Natuurgebieden Buurserzand en Haaksbergerveen

Het Natura 2000 gebied Buurserzand & Haaksbergerveen bestaat uit twee deelgebieden die inclusief bufferzones een totale oppervlak van 1249 hectare beslaan. Het gebied ligt voor het overgrote deel binnen de gemeente Haaksbergen (één perceel ligt binnen de gemeente Enschede) en ligt in het stroomgebied van de waterschappen Vechtstromen en Rijn & IJssel. Het gebied is gelegen op het Pleistocene Oost-Nederlands plateau. Westelijk grenst het aan het dekzandlandschap in de regio Zuid-Twente. Het gebied ligt in een landschap van kleinschalige kamptongingen en veldontginningen. Dit is in het landschap terug te zien in de onregelmatige blokverkeveling met cultuurgraslandjes, weiden, akkers, bos en doorsnijdingen met rechte elementen als (historische) landwegen, slootjes, greppels en houtwallen.

Het Buurserzand (ca. 450 hectare) in het noorden is grotendeels in eigendom en beheer van Natuurmonumenten. Het is een heidegebied op voormalig stuifzand. Er komen hier op uitgebreide schaal natte heidebegroeiingen voor met her en der zwakgebufferde vennen, afgewisseld met droge heide en jeneverbesstruweel.

Het heidegebied werd eeuwenlang gebruikt als onderdeel van het potstalsysteem in het esdorpenlandschap. Het is aan de ontginningen van begin 20ste eeuw ontkomen doordat het gebied in eigendom was van de familie Van Heek en gebruikt werd voor de jacht. De familie schonk het terrein in 1929 aan Natuurmonumenten.

Het Haaksbergerveen (ca. 600 hectare) in het zuiden is grotendeels in eigendom en beheer van Staatsbosbeheer.

Het is een restant van een uitgestrekt veengebied in de grensstreek tussen Duitsland en Nederland met nog goed bewaarde overgangen naar het omliggende zand- en leemlandschap. Door vernattingsmaatregelen volgend op de vervening in het verleden, is de veenvorming weer op gang gekomen en komen er nu veelvuldig drijftillen met hoogveenvegetaties voor. Er is een afwisseling van veenputten en dijkjes.

Het Haaksbergerveen is in de loop der eeuwen bijna geheel kleinschalig verveend door de plaatselijke bevolking. Na de vervening bleef een patroon van veenputten en smalle stroken van deels verveend en deels onverveend hoogveen achter. De grootte van de veenputten varieert van een paar vierkante meters tot enkele hectaren.

2.2 Omgeving

Grondgebruik

Het gebied wordt omgeven door actieve agrarische bedrijvigheid, veelal melkveehouderijen, waardoor de meeste van de omliggende percelen intensief worden gebruikt als mais- of grasland. Ook binnen de begrenzing van het Natura 2000 gebied liggen veel percelen die landbouwkundig worden gebruikt. Er is sprake van een groot aantal toekomstgerichte landbouwbedrijven die naar verwachting de komende jaren hun activiteiten zullen voortzetten en uitbreiden.

Naast agrarische bedrijven zijn er ook veel hobbyboeren en particulieren eigenaren in het gebied. Dit betreft doorgaans kleine percelen met of zonder woning.

Bufferzone

In totaal is 325 ha begrensd als uitwerkingsgebied ontwikkelopgave Natura 2000 (in geel aangegeven in fig. 2.1). Het gaat hier om 175 ha binnen en 150 ha buiten de Natura 2000 begrenzing. Dit zijn gronden waarop (veelal hydrologische) maatregelen beoogd zijn om de natuurdoelen te behalen. Hierdoor worden ruim 60 grondeigenaren geraakt.

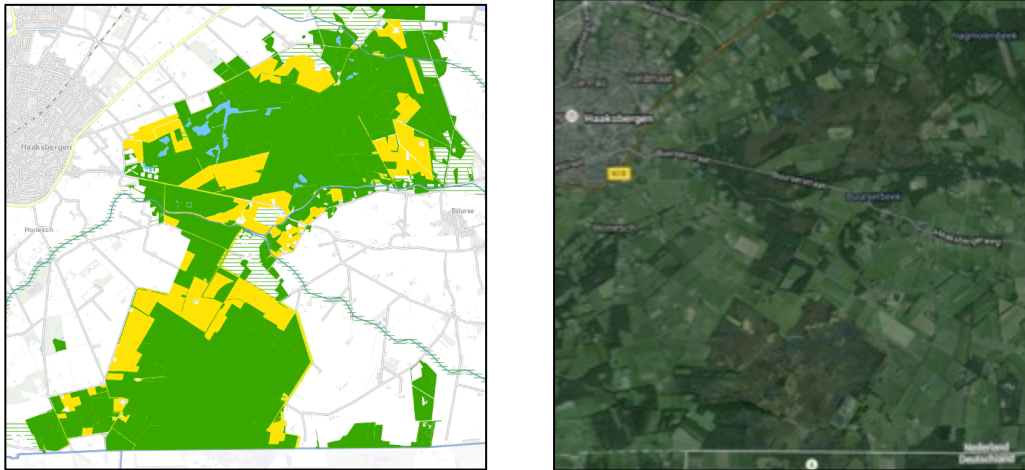

Fig. 2.1 Kaart Natura 2000 met in geel 'uitwerkingsgebied ontwikkelopgave Natura 2000' (bron: Atlas van Overijssel) en luchtfoto van Buurserzand & Haaksbergerveen.

2.3 Recente en actuele ontwikkelingen

Ruilverkaveling Haaksbergen

Relatief kort geleden is in het gebied een wettelijke kavelruil uitgevoerd. Deze is in de jaren 80 officieel gestart en in 2012 afgerond met ontbinding van de commissie. De kaveloverdracht vond plaats rond de eeuwwisseling. Tot 2038 moeten door de eigenaren nog ruilverkavelingslasten worden betaald. De ruilverkaveling heeft geresulteerd in een goede verkaveling in het gebied. Bij de agrarische sector roept de Natura 2000 opgave gemengde gevoelens op, omdat de ruilverkaveling relatief kort geleden is afgerond en de sector nu alweer geconfronteerd wordt met beperkingen. Veel agrarische bedrijven krijgen hiermee te maken, met name in de bufferzones rond de natuurgebieden. Deze percelen waren weliswaar ook tijdens de ruilverkaveling al als EHS begreemd, maar door de toezegging van de overheid dat dit alleen op vrijwillige basis zou worden gerealiseerd werd deze begrenzing niet als bedreigend ervaren. Het vraagt dan ook aandacht om in het gebiedsproces niet voorbij te gaan aan zaken die zich hier recentelijk hebben afgespeeld.

Herinrichting beken

In de visie voor de Buurserbeek (2002) zijn de doelstellingen en de beoogde toekomstige inrichting voor de beek beschreven. De Buurserbeek is aangewezen door de provincie Overijssel als kwaliteitswater en als ecologische verbingszone. In 2014 is het traject vanaf de instroom Zoddebeek tot voorbij de Schansweg heringericht. De uitgevoerde maatregelen bestonden uit het vispasseerbaar maken van overlaten, beekherstel, realiseren van waterberging en hogere waterpeilen in de Buurserbeek nabij de Natura 2000 natuurgebieden Buurserzand en Haaksbergerveen. Langs de Buurserbeek zijn plaatselijk kades verhoogd en verbeterd. Deze ingreep was in dit traject relatief beperkt omdat de kadeverhoging alleen plaatsvindt langs landbouwgronden met bebouwing. Ter plaatse van de natuurgebieden Haaksbergerveen & Buurserzand zijn de kades juist verwijderd om waterberging mogelijk te maken. Langs de uitmonding van de Zoddebeek en de Oude Beek zijn enkele percelen opgehoogd om hier het huidige beschermingsniveau te handhaven. Voor het behalen van de Natura 2000 uitbreidingsdoelstelling van vochtige heiden zijn nog aanvullende maatregelen nodig die gevolgen hebben voor aangrenzende landbouwgronden.

Nieuw tracé N18

De verbinding tussen Varsseveld naar Enschede (N18) wordt verbeterd. Bij Haaksbergen komt deze weg aan de noordzijde te liggen. Door deze ruimteclaim wordt de landbouwsector geraakt, omdat er gronden nodig zijn om dit te kunnen realiseren. De benodigde gronden hiervoor zijn aangekocht. Echter, in de nieuwe situatie worden ook kavels van elkaar gescheiden door de weg. Momenteel wordt daarom gewerkt aan een vrijwillige kavelruil om de verkaveling van de betrokken bedrijven te verbeteren (m.n. alle gronden aan één zijde van de weg). Voor realisatie van de Natura 2000 doelen zullen ook grondruilingen moeten worden uitgevoerd. Door de relatief korte afstand tussen de N18 en het Buurserzand is afstemming tussen beide trajecten wenselijk.

Woningbouwgronden

De gemeente Haaksbergen heeft in het verleden gronden aangekocht voor woningbouw op de Wissinkbrink. Omdat de geplande ontwikkelingen niet allemaal worden uitgevoerd worden ook niet alle gronden benut. Het

college van Haaksbergen heeft de Strategische Beleidsnotitie Wissinkbrink opgesteld en op 25 augustus 2015 besloten de gemeenteraad het voorstel te doen om een groot deel van de gronden als landbouwgrond te verkopen (conform de notitie). De gemeenteraad heeft hier op 23 september 2015 mee ingestemd. Er wordt intussen onderzocht of deze landbouwgronden kunnen worden ingezet als ruil/compensatiegrond voor de ontwikkelingen rondom de N18 en Natura 2000.

Natura 2000 opgave Witte Veen

Voor het natuurgebied Witte Veen, ten oosten van Buurserzand & Haaksbergerveen, is ook een Natura 2000 opgave geformuleerd. De opgaven is relatief klein en behelst naast interne maatregelen het verminderen van de ontwatering van enkele landbouwgronden en de Hegebeek. Er is compensatiegrond nodig voor de grondeigenaren die hier mee te maken krijgen. Voor de nadere onderbouwing van de maatregelen moet eerst nog een hydrologisch onderzoek worden uitgevoerd. Voor Witte Veen is reeds een verkenning uitgevoerd.

2.4 Gebiedspartijen

Direct betrokkenen

In het gehele gebiedsproces zijn diverse partijen betrokken. In tabel 2.1 staan de verschillende gebiedspartijen genoemd met daarbij hun belang. Een cruciale rol spelen uiteraard de grondeigenaren, op wiens eigendom de uit te voeren maatregelen effect zullen hebben. Deze groep bestaat uit 27 agrariërs, 13 deeltijd agrariërs/hobbyboeren, 5 landgoederen en 16 particulieren.

Tabel 2.1 Gebiedspartijen en hun belang in relatie tot Natura 2000.

Partij	Belang
Gemeente Haaksbergen	Vitaal buitengebied, balans tussen natuur en economie (landbouw)
Waterschap Rijn & IJssel	Verantwoordelijk voor waterkwaliteit en -kwantiteit
Waterschap Vechtstromen	Verantwoordelijk voor waterkwaliteit en -kwantiteit
Provincie Overijssel	Verantwoordelijk voor behalen Natura 2000 doelstellingen (en tevens voor een goede landbouwstructuur en ruimtelijke kwaliteit)
Staatsbosbeheer	(grotendeels) eigenaar/beheerder Haaksbergerveen, ontwikkeling natuur conform N2000
Natuurmonumenten	(grotendeels) eigenaar/beheerder Buurserzand, ontwikkeling natuur conform N2000
LTO afdeling Haaksbergen	Belangenbehartiger landbouw in het gebied, ontwikkelingsruimte agrarische bedrijven
Agrarische grondeigenaren - huiskavel in de bufferzone - veldkavel in de bufferzone	Vitaal toekomstbestendig agrarisch bedrijf
Hobbyboeren	Duurzaam voortzetten van activiteiten
Niet-agrarische grondeigenaren - grond in de bufferzone - woning in het gebied/bufferzone	Behoud waarde van grond/gebouwen en een prettig en gezond woonklimaat

Indirect betrokkenen

Naast de direct betrokkenen zijn er ook andere partijen die op één of andere manier betrokken willen of moeten worden bij het gebiedsproces. Een belangrijke groep zijn de nabijgelegen grondeigenaren buiten de bufferzones. Zij horen in het gebied over het proces en worden er mogelijk ook zelf door beïnvloed, bijvoorbeeld door kavelruil. De recreatiesector heeft belang bij een aantrekkelijk en toegankelijk gebied. Rijkswaterstaat kan mogelijk betrokken worden als het gaat om grond die vrijkomt bij het N18-project en die kan worden benut voor bijvoorbeeld ophoging van percelen. Daarnaast zijn er nog belangenbehartigers die betrokken willen worden bij het proces, onder andere vanuit de leefbaarheid van het platteland. In hoofdstuk 8 wordt nader ingegaan hoe tot een effectieve en doelgerichte communicatie kan worden gekomen met alle direct en indirect betrokkenen.

3. Natura 2000 opgave

In dit hoofdstuk worden de Natura 2000 doelen en opgaven voor het Buurserzand & Haaksbergerveen weergegeven, zoals deze door Rijk en Provincie zijn vastgesteld.

3.1 Natuurdoelen en knelpunten

Vanuit de algemene door Europa vastgestelde doelen zijn landelijke doelen en kernopgaven geformuleerd voor de acht voor Nederland beschreven landschapstypen. De kernopgaven geven aan wat de belangrijkste bijdragen van een concreet gebied aan het Natura 2000 netwerk zijn. De landelijke doelen en kernopgaven zijn per gebied in de gebiedsanalyse uitgewerkt in instandhoudingsdoelstellingen voor specifieke habitattypen, habitatrichtlijnsoorten en vogelrichtlijnsoorten.

In de gebiedsanalyse wordt onderbouwd welke maatregelen minimaal noodzakelijk zijn voor het zekerstellen van Natura 2000 doelen en om maximaal ruimte te bieden aan economische ontwikkelingen. Tabel 3.1 geeft weer welke habitattypen en -soorten voor Buurserzand & Haaksbergerveen centraal staan en of deze behouden of versterkt moeten worden de komende jaren. In bijlage 2 is een kaart opgenomen met de ligging van de aanwezige habitattypen.

Tabel 3.1 Instandhoudingsdoelen Buurserzand & Haaksbergerveen

		Oppervlakte	Kwaliteit	Huidig areaal (ha)
Habitattypen				
H2310	Stuifzandheiden met struikheide	>	=	30,9
H3130	Zwakgebufferde vennen	=	>	7,1
H4010A	Vochtige heiden	>	=	91,7
H4030	Droge heiden	=	=	59,5
H5130	Jeneverbesstruwelen	=	>	10,7
H7110A	* Actieve hoogvenen	>	>	2,5
H7120	Herstellende hoogvenen	= (<)	>	312,6
H7230	Kalkmoerassen	=	=	0,054
H91D0	* Hoogveenbossen	>	=	7,4
H91E0C	* Vochtige alluviale bossen	=	=	5,4
Habitatsoorten				
H1145	Grote modderkruiper	=	=	
H1166	Kamsalamander	=	=	

= behoudsdoelstelling
> uitbreidings- of verbeteringsdoelstelling
= (<) achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype H7110A Actieve hoogvenen is toegestaan
* Prioritair habitatype

Om bovenstaande doelstellingen te behalen moeten er een aantal knelpunten worden opgelost. Zowel in het Buurserzand als het Haaksbergerveen vormt het niet optimaal functioneren van de waterhuishouding (verdroging) en een te hoge stikstofdepositie (vermesting en verzuring) voor de meeste habitattypen een belangrijk knelpunt. Daarnaast is in het Haaksbergerveen het ontwikkelen van een zo stabiel mogelijk oppervlakte- en grondwaterpeil een belangrijke voorwaarde voor de (verdere) ontwikkeling van actief

hoogveen (H7110A). De knelpunten die op korte termijn behoud van oppervlakte en kwaliteit van de instandhoudingsdoelen belemmeren en op langere termijn de uitbreiding van areaal en kwaliteitsverbetering van deze habitattypen in de weg staan, worden in tabel 3.2 weergegeven. De koppeling tussen knelpunten en habitattypen wordt in de gebiedsanalyse nader omschreven.

Tabel 3.2 Knelpunten voor behoud en ontwikkeling natuurdoelen

knelpunt	Omschrijving	
<i>Hydrologie</i>		
K1	Ontwatering van landbouwgronden buiten N2000 gebied	G
K2	Ontwatering van landbouwgronden binnen N2000 gebied	G
K3	Ontwatering door aanleg en verdieping Buurserbeek	K
K4	Ontwatering door grondwateronttrekking industrie	?
K5	Ontwatering door bovenloop Koffiegoot binnen N2000 gebied	K
K6	Ontwatering door Steenhaardleiding en landbouwenclaves in Buurserzand	G
K7	Ontwatering door laterale afvoer	G
K8	Externe eutrofiering door bemesting binnen N2000 gebied	?
<i>Beheer en inrichting</i>		
K9	Opslag berken in hoogveenvegetatie Haaksbergerveen	K
K10	Vergrassing en verbossing Buurserzand door eutrofiering en successie	G
K11	Areaal verlies door vernatting	K

G Effect aangetoond of waarschijnlijk: groot knelpunt
K Effect aangetoond of waarschijnlijk: klein knelpunt
? Effect mogelijk

3.2 PAS-maatregelen

Om de knelpunten op te lossen en de instandhoudingsdoelen te behalen zal een set van PAS-maatregelen in en om de natuurgebieden moeten worden uitgevoerd. Er is sprake van maatregelen op gebiedsniveau en op habitatniveau. Op gebiedsniveau betreft het hydrologische maatregelen, op habitatniveau gaat het met name om inrichting en beheer binnen de natuurgebieden. Bij de begrenzing van deze maatregelen is rekening gehouden met een tweetraps fasering:

- 1) 1e beheerplanperiode: doen wat minimaal nodig is om achteruitgang van natuur (kwaliteit en omvang) te voorkomen ten opzichte van referentiejaar 2004.
- 2) 2e en 3e beheerplanperiode: doen wat minimaal nodig is om aan de wettelijke verplichting te voldoen: realisatie van eventuele kwaliteitsverbetering en uitbreidingsdoelen.

Per maatregel wordt aangegeven of deze bijdraagt aan voorkomen van verslechtering op de korte termijn (KT) en/of aan het realiseren van instandhoudingsdoelen op de lange termijn (LT), en in welke beheerplanperiode (tijdvak van 6 jaar) deze wordt uitgevoerd.

Herstelmaatregelen op habitattypenniveau

De herstelmaatregelen op habitatniveau zijn gericht op bestaande natuur en zijn met name gericht op (reguliere) beheeractiviteiten, aangevuld met enkele specifieke onderzoeken. In tabel 3.3 staat een overzicht van deze maatregelen.

Tabel 3.3 Overzicht herstelmaatregelen op habitatniveau

Maatregel	Frequentie	Termijn	Omschrijving
M11	eenmalig	KT	kappen naaldbos
M12	cyclisch	KT/LT	begrazen (jaarlijks)
M13	cyclisch	KT/LT	maaien (jaarlijks)
M14	cyclisch	KT/LT	kleinschalig plaggen 1x/25 jaar; gefaseerd)
M15	cyclisch	KT/LT	opslag verwijderen (1x/5-10 jaar)
M16	cyclisch	KT/LT	schonen vennen (1x/20 jaar; gefaseerd)
M17	cyclisch	KT/LT	dunnen (1x/5-10 jaar)
M18	cyclisch	KT/LT	periodieke drukbegrazing waarbij locaties met klemplanten van jeneverbes worden uitgerasterd
M19	eenmalig	LT	stimuleren kleinschalige verstuiving
M21	eenmalig	KT	onderzoek naar trend in areaal en/of kwaliteit
M22	eenmalig	KT	onderzoek naar potenties uitbreiding kalkmoeras in noordoosten Buurserzand
M23	eenmalig	KT	onderzoek Steenhaarplassen

Herstelmaatregelen op gebiedsniveau

De herstelmaatregelen op gebiedsniveau (tabel 3.5) zijn erop gericht om de verdroging van de natuurgebieden te verminderen. De maatregelen betreffen met name het verondiepen/herinrichting van watergangen in en rondom het Natura 2000 gebied. Het gaat hier zowel om landbouwpercelen binnen als buiten de Natura 2000 begrenzing (fig. 3.1). In totaal gaat het om 325 ha landbouwgrond waarop maatregelen moeten worden uitgevoerd (tabel 3.4). De uitvoering van de maatregelen heeft effect op de bruikbaarheid van de percelen. Enkele maatregelen zijn reeds gerealiseerd en zullen in het vervolg van dit gebiedsproces dan ook niet verder worden uitgewerkt.

De maatregelen in de zone rond het Haaksbergerveen hoeven, gezien de positieve ontwikkeling in het Haaksbergerveen door reeds uitgevoerde hydrologische herstelmaatregelen, niet in de 1^e beheerplanperiode te worden uitgevoerd. Echter, een gezamenlijk gebiedsproces rond Buurserzand en Haaksbergerveen is in veel opzichten wel wenselijk. Indien mogelijk zal al wel worden gestart met de (voorbereiding van de) uitvoering van de herstelmaatregelen.

Tabel 3.4 Type maatregel en oppervlakte binnen en buiten Natura 2000 begrenzing.

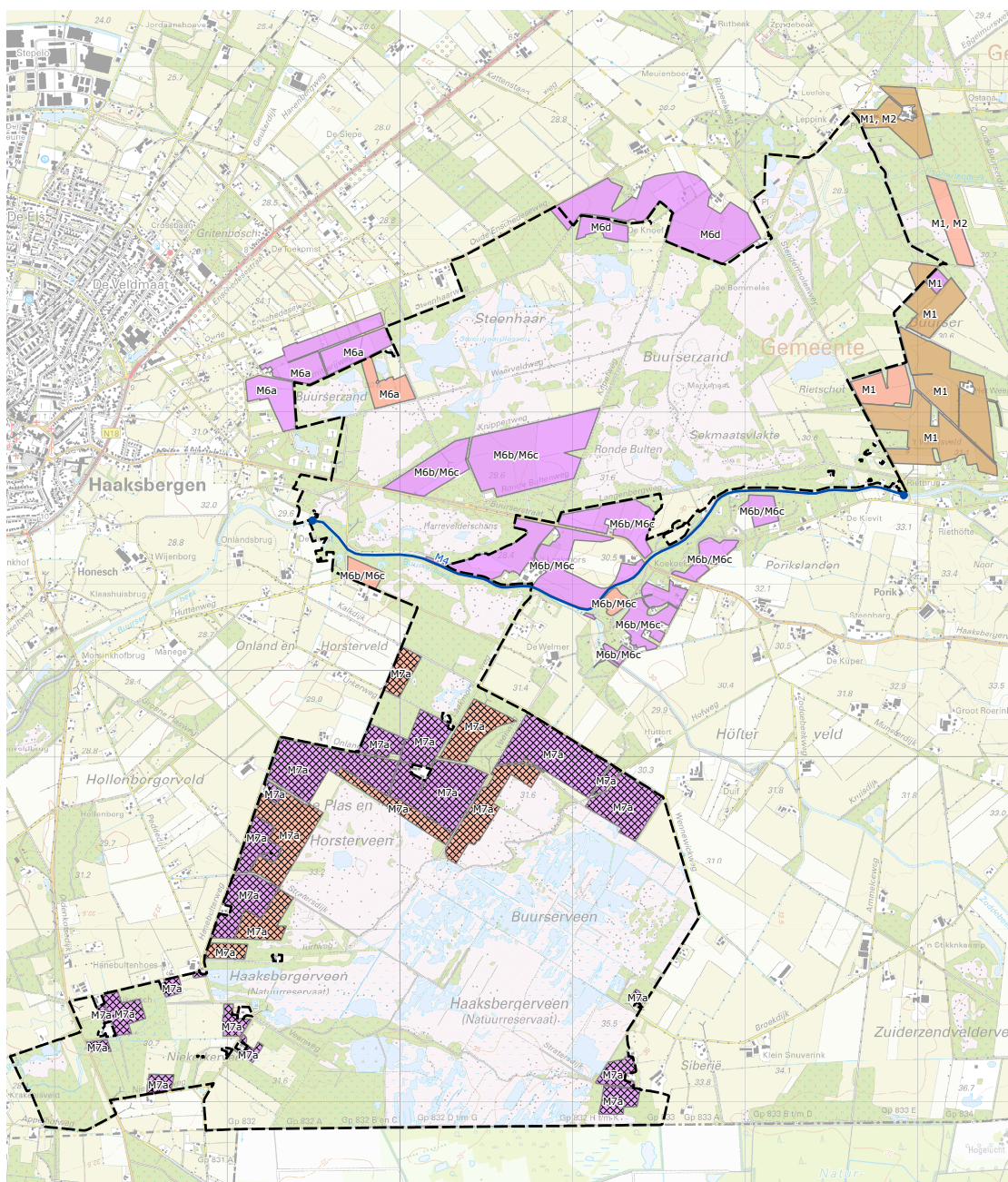
	Buurserzand	Haaksbergerveen	Totaal
maatregelen binnen N2000 begrenzing	43,60	131,21	174,82
Inrichten*	6,60	41,68	48,28
Natschade/ophogen	1,35		1,35
Verwerven/inrichten**	35,65	89,53	125,19
maatregelen buiten N2000 begrenzing	149,78	0,34	150,12
Inrichten*	12,17	0,01	12,18
Natschade/ophogen	46,89		46,89
Verwerven/inrichten**	90,72	0,33	91,05
Eindtotaal	193,38	131,55	324,93

* Dit betreft percelen die in bezit zijn van Staatsbosbeheer of Natuurmonumenten.

** Het doel is niet om de gronden te verwerven, maar om de maatregelen uit te voeren en hier afspraken over te maken met de grondeigenaren; verwerving is wel een optie zijn als de grondeigenaar de grond wil verkopen.

Tabel 3.5 Overzicht herstelmaatregelen op gebiedsniveau

Maatregel	Termijn	Tijdvak	Omschrijving	Toelichting	Omvang
M1	KT	1	Verondiepen van de Biesheuvelleiding	Door verondiepen van de Biesheuvelleiding en de Hagmolenbeek zullen landbouwpercelen (deels) vernatten. Om dit te compenseren kunnen percelen worden opgehoogd. Deze maatregel staat daarom als natschade/opheffen op de maatregelenkaart. Voor de gewenste effecten zijn twee van de vier scenario's geschikt. Omdat in scenario 4 minder landbouwgrond vernat is voor dit scenario gekozen.	46,7 ha
M2	KT	1	Verondiepen/herinrichten van de Hagmolenbeek		13,1 ha
M3	gerealiseerd	x	Inrichting perceel Roerink	Dit laaggelegen perceel binnen N2000 gebied is inmiddels omgevormd van landbouw naar natuur.	nvt
M4	algemeen		Herinrichting Buurserbeek		3,9 km
			a) Verhogen waterpeil Buurserbeek	Draagt bij aan realisatie van de hydrologische randvoorwaarden voor habitattypen Vochtige heiden aan noordzijde Buurserbeek	
		1,2,3	b) Verwerven en inrichten van percelen aan en bij de Buurserbeek	Deze percelen zullen door het verondiepen van de beek te nat worden voor landbouwkundig gebruik	
M5	gerealiseerd		Uitvoering plan t.b.v. Meujenboersven	Maatregel tbv Meujenboersven met habitattypen Kalkmoerassen	
M6	algemeen		Aankoop en herinrichting van landbouwgronden Buurserzand	Voor het opheffen/verminderen van ontwatering door landbouwwonttrekkingen binnen en buiten N2000 gebied dienen verschillende landbouwpercelen verworven te worden. Met uitzondering van het gebied de Knoef kan met zekerheid voor de overige landbouwgronden gesteld worden dat enige vorm van landbouwkundig gebruik onmogelijk wordt door het uitvoeren van voorgestelde maatregelen	
M6a	KT	1	Aankoop en herinrichting landbouwpercelen langs de Smitterrijweg	idem	24 ha
M6b	KT	1	Aankoop en herinrichting landbouwpercelen De Ronde Bulten	idem	79,1 ha
M6c	KT	1	Aankoop en herinrichting landbouwpercelen van de	idem	
M6d	KT	1	Opheffen drainerende werking landbouwpercelen De Knoef	idem	30,6 ha
M7a	algemeen		Creëren hydrologische bufferzone – verwerven gronden	Twee alternatieve maatregelen zijn in het beheerplanproces besproken: aanleg van een bufferzone rondom het hoogveen en aanleg van een kwelscherm op huidige grens tussen landbouw en natuur. Van deze opties is alleen de aanleg van een bufferzone (aankoop en inrichting landbouwpercelen) toereikend om voldoende herstel van de waterhuishouding te komen. Naast stabielere waterstanden in de kern van het hoogveen, wordt ook de grondwaterinvloed in de randen van het hoogveen vergroot. Dit zorgt voor herstel van gradiënten (of mozaïeken) in het hoogveen- en nat zandlandschap, hetgeen van belang is voor de habitattypen Herstellend Hoogveen (H7120) en Hoogveenbossen (H91D0), maar ook voor diverse faunasoorten.	131,6 ha
	KT	1		Voorkoming verslechtering van kwaliteit en areaal (kernopgave)	131,6 ha
	LT	2,3		Kwaliteitsverbetering van Actieve hoogvenen (H7110A) en Herstellende hoogvenen (H7120), en oppervlakte uitbreiding van Actieve hoogvenen. Creëren van stabiele hoge waterstanden die noodzakelijk zijn voor behoud en ontwikkeling van veenmossen en veenvorming en daarmee totstandkoming van een functionele acrotelm (fluctuaties minder dan 30cm). Verlichten van negatieve effecten van stikstofdepositie.	131,6 ha
M8	KT	1	Onderzoek naar effect greppel en stuw Meujenboersven	Bij Meujenboersven ligt een greppel met stuw die afvoert richting het noorden. Het is de vraag of dit gewenst is. Het is mogelijk dat het (geleidelijk) dichten van deze greppel zorgt voor versterking van het lokale grondwatersysteem en daarmee van het uitpersen van basenrijk grondwater -> deze kennisleemte vraagt om nader onderzoek	nvt

Inrichtingsmaatregelenkaart PAS Overijssel

Buurserzand & Haaksbergerveen

Deze kaart hoort bij de Gebiedsanalyse PAS, zie tabellen h4. Beheermaatregelen zijn in een aparte kaart opgenomen. Maatregelen die een onderzoekspgave betreffen zijn niet op kaart weergegeven.

Vererving van gronden gebeurt op basis van een door Gedeputeerde Staten vastgesteld verwervingsplan voor dit Natura 2000 gebied.

Natura2000 begrenzing	Termijn
Lange termijn
Maatregel
verwerven/inrichten	Korte termijn
inrichten	
natschade/ophogen	
waterloop	

Beleidsinformatie mei 2015 tek.nr 150117-Buurserzand

0 500 1000 Meters

provincie Overijssel

Fig. 3.1 Maatregelenkaart gebiedsniveau

4. In gesprek met het gebied

In dit hoofdstuk worden de resultaten van de gesprekken met de verschillende gebiedspartijen en grondeigenaren weergegeven. Hierbij komen kansen, knelpunten en oplossingsrichtingen aan bod.

4.1 Organisaties

Met de verschillende gebiedspartijen¹ is vanuit hun belang een gesprek gevoerd over de Natura 2000 opgave en de gevolgen hiervan voor het gebied. Er is besproken onder welke voorwaarden zij mee willen werken aan het gebiedsproces en de uitvoering van de maatregelen en of zij aanvullende doelstellingen hebben. Hieronder worden de resultaten van de gesprekken kort weergegeven.

Natuurmonumenten

Natuurmonumenten geeft aan dat de interne maatregelen (op habitatniveau) in het Buurserzand op korte termijn kunnen worden uitgevoerd. Van de bufferzones in een rond het gebied heeft de enclave Scholten de hoogste prioriteit. Ze willen graag dat er zo spoedig mogelijk duidelijkheid komt voor de grondeigenaren die worden geraakt door de maatregelen: wat is het effect van de maatregelen? Pas dan kunnen ondernemers hun eigen toekomstplan in relatie tot de maatregelen scherp krijgen. Via grondruilingen kunnen een aantal knelpunten worden opgelost. Als er geen externe maatregelen kunnen worden uitgevoerd binnen 6 jr dan is dit desastreus voor het behalen van de natuurdoelen. Door een (betere) samenwerking met boeren met betrekking tot het beheer kan het draagvlak voor de natuur mogelijk worden vergroot.

Er zijn aan de NW-zijde van het gebied extra percelen van particulieren toegevoegd aan de bufferzone. Het is Natuurmonumenten niet bekend waarom deze wijziging is aan gebracht. Aandachtspunten voor de lange termijn zijn de uitbreidingsdoelstellingen en de EHS opgave buiten de Natura 2000 begrenzing. Deze mogen niet uit beeld raken. Het is wenselijk dat op korte termijn de uitbreidingsdoelstellingen nader worden uitwerkt (locatie, oppervlakte, kwaliteit). Dit is ook van belang voor de omgeving, omdat daarmee wordt voorkomen dat over enige tijd extra maatregelen moeten worden genomen.

Natuurmonumenten benadrukt dat gezamenlijk vanuit SWB afspraken gemaakt zijn ten aanzien van de biodiversiteit. Dit brengt ambities met zich mee om de natuur- en landschapswaarden van deze natuurgebieden te behouden, te herstellen en te ontwikkelen. Daarmee dient de ambitie dus verder te gaan dan de strikte doelen in de uitwerking van de Natura 2000 aanpak; bij de planuitwerking dient de biodiversiteit, en met name andere rode lijstsoorten te worden meegenomen. Natuurmonumenten doet hiermee op kansen om bijvoorbeeld bij sterke vernatting en stoppen bemesting t.b.v. N2000 doelen ook direct te kijken naar een goede inrichting voor bijvoorbeeld vlinders en plantensoorten die niet als N2000 soort zijn opgenomen.

Zij staat open om deel te nemen in project- of werkgroepen, maar wil niet als trekker fungeren. Natuurmonumenten adviseert om het simpel en praktisch op te tuigen, zonder al te veel bestuurlijke lagen. Dat werkt het beste.

Staatsbosbeheer

Staatsbosbeheer conformeert zich aan de herstelmaatregelen uit de gebiedsanalyse en is een voorstander van het spoedig uitvoeren ervan. Er zijn de afgelopen periode al veel maatregelen in het Haaksbergerveen uitgevoerd; het restant betreft regulier beheer en het onderhoud van het hydrologisch systeem van dammen. In het gebied tussen het Buurserzand en het Haaksbergerveen moet bos worden gekapt (verbindingszone). De uitvoering van het werk wil men het liefst tegelijk met andere maatregelen doen, zodat overlast voor het gebied beperkt wordt en de communicatie ook gelijktijdig opgepakt kan worden.

Voor de grondeigenaren rond het Haaksbergerveen is het nodig om de gewenste duidelijkheid te verschaffen. Dit kan door in gesprek te gaan met de grondeigenaren en uitleg te geven over de opgave en de effecten (zowel vanuit inhoud als proces). Voor de agrarische bedrijven is het nodig om na te denken over hun toekomst. Voor de lange termijn is het voor alle partijen beter om zo spoedig mogelijk aan de slag te gaan en

¹ Met de recreatiesector is in dit stadium nog niet specifiek gesproken. Zij zullen vanwege de recreatieve betekenis van de natuurgebieden in het vervolgproces wel betrokken moeten worden.

niet te wachten tot de 2^e beheerplanperiode. Het is onwenselijk dat er wel een gebiedsproces wordt gestart rond het Buurserzand, maar nog niet rond het Haaksbergerveen.

Staatsbosbeheer legt naast uitvoering van de PAS-maatregelen prioriteit bij het oplossen van de knelpunten over de Duitse grens. Hier is sprake van sterke ontwatering en intensieve landbouw. Staatsbosbeheer lobbyt in Duitsland om de situatie te verbeteren. Er zijn op dit moment geen aanvullende doelstellingen. Wel vindt Staatsbosbeheer het - net als Natuurmonumenten - van belang dat in de planfase de lange termijn doelstelling voor kwaliteit en oppervlakte van habitats wordt uitgewerkt. Daarmee ontstaat voor alle partijen duidelijkheid.

Staatsbosbeheer adviseert om een projectgroep o.i.d. te starten als er concrete zaken ontstaan. Voor de lange termijn heeft Staatsbosbeheer geen voorkeur hoe de organisatie van het proces eruit ziet en wie de trekker is. Voorkomen moet worden dat het proces last krijgt van politieke zaken.

LTO afdeling Haaksbergen

De Natura 2000 opgave die er ligt is volgens LTO niet haalbaar op korte termijn. Er is bij de sector weinig draagvlak voor de maatregelen. Dat heeft te maken met de historie van het gebied en de omvang en daarmee de impact van de maatregelen. Over het hydrologisch systeem en de voorgestelde maatregelen verschilt LTO van mening met de deskundigen. Volgens LTO kunnen met alternatieve, minder ingrijpende, maatregelen binnen de natuurgebieden al grote effecten worden bereikt, waardoor de landbouw minder geraakt wordt. Zij verwijzen hierbij ook naar een onderzoek dat tijdens het beheerplanproces door Aequator is uitgevoerd als second opinion. Daarnaast geven medewerkers van de natuurorganisaties bovendien zelf aan dat het goed gaat met de natuur in het gebied, aldus LTO.

Nog niet zo lang geleden is een wettelijke ruilverkaveling in het gebied afgerond. Rond de eeuwwisseling zijn de kavels fysiek overgegaan naar de nieuwe eigenaren. Er zijn in de ruilverkaveling vier nieuwe bedrijven gesticht nabij de natuur (totaal 200 ha). Ook is destijds al 200 ha naar natuur gegaan. De overheid had volgens LTO ten tijde van de kavel toedelingsvoorbereiding 1985-1993 al wetenschap van Natura 2000 en het verplichtende karakter daarvan. Nadat er gestemd is over de kaart van de verkavelingstoedeling (1985) is de plan toedelingskaart in 1993 zonder overleg met de grondeigenaren gewijzigd. Ook zijn functiewijzigingen voorafgaand aan de start van kavelwerken niet gedeeld met huidige eigenaren, waardoor een groot aantal landbouwbedrijven nu al weer in de knel komt.

Er zijn volgens LTO meerdere bedrijven die tot 40% van hun oppervlakte worden geraakt. Hiervoor moet goede compensatie worden gegeven. Het is voor LTO belangrijk om de verkaveling van bedrijven niet te verslechteren en als het kan zelfs te verbeteren. Dit is een grote uitdaging, omdat er onvoldoende ruimte in het gebied is. Voor bedrijven die nu goed verkaveld zijn en die niet worden geraakt is er geen prikkel om mee te werken aan een nieuwe kavelruil. Er kan wel ruimte komen, maar dat duurt wat langer, als agrariërs stoppen met hun bedrijf. Een groot kavelruilproject is volgens LTO nu niet haalbaar.

LTO ziet een oplossing in het actief acteren richting particulieren met (landbouw)grond in bezit (buiten de bufferzones). Als zij hun grond verkopen is (in ieder geval rond het Haaksbergerveen) nagenoeg het hele probleem in theorie op te lossen. Deze mensen worden in de verkenning nog niet betrokken. Er moet worden nagedacht of en hoe de communicatie richting deze mensen zou moeten gaan.

Het is wenselijk als mensen in het gebied grond willen verkopen, zij terecht kunnen bij een lokaal aanspreekpunt. Dit moet op korte termijn worden georganiseerd om te voorkomen dat deze gronden weer door andere partijen worden gekocht. Het gebied moet zelf grip krijgen op de grondposities. Ook moeten grondaankopen snel kunnen worden gedaan. Met lange procedures worden kansen gemist.

Tot slot pleit LTO voor veel aandacht in het proces voor de sociale gevolgen van de maatregelen. Deze hebben in sommige gevallen ingrijpende gevolgen voor de situatie van betreffende grondeigenaren. Dit moet niet worden onderschat.

De LTO afdeling wil gesprekspartner blijven, maar wel op de achtergrond. Afhankelijk van de opdracht wil men overwegen in werkgroepen, commissies of iets dergelijks zitting nemen.

Waterschap Vechtstromen en Rijn & IJssel

Het grootste deel van het Natura 2000 gebied valt binnen het stroomgebied van waterschap Rijn & IJssel. Alleen het oostelijk deel van het Buurserzand valt in het stroomgebied van waterschap Vechtstromen.

Er is door de waterschappen voor het gebied Buurserzand en Haaksbergerveen een GGOR studie uitgevoerd. Het achtergronddocument uit 2009 is input geweest voor de gebiedsanalyse en het beheerplan. De waterschappen zijn bij deze vertaling zijdelings betrokken geweest. Aan de oostzijde van het Buurserzand, stroomgebied Vechtstromen (maatregel M1 en 2), heeft zich de afgelopen jaren veel afgespeeld. Vanaf 2006 is

er een ontwikkelingsrapport voor dit gebied opgesteld waarin 4 scenario's zijn omschreven. In opdracht van de provincie is het waterschap destijds aangesteld voor herinrichting van dit gebied. Het scenario dat is gekozen houdt rekening met landbouw en natuur. Tot op heden heeft de uitvoering nog niet plaatsgevonden omdat niet met alle grondeigenaren overeenstemming is bereikt. Echter, de door hen aangedragen bezwaren zijn eind 2014 door de Raad van State ongegrond verklaard. In principe mag het waterschap nu gaan uitvoeren. Het waterschap geeft echter de voorkeur aan het koppelen van de uitvoering aan het Natura 2000 gebiedsproces. Het uitvoeren van de (hydrologische) PAS-maatregelen heeft gevolgen voor het landbouwkundig gebruik van de percelen in en rond de natuurgebieden. Het effect op perceelsniveau is op dit moment nog niet bekend (behalve voor M1 en 2). De waterschappen kunnen de hydrologische effecten van maatregelen specificeren op perceelniveau, maar daarvoor moeten de omschreven maatregelen in de gebiedsanalyse wel eerst scherp worden gemaakt. Ook kunnen zij een rol spelen in het opstellen van een monitoringsprogramma. Nadere afspraken hierover moeten nog wel worden gemaakt.

De waterschappen geven aan dat hun rol vooral ligt op het vlak van informatievoorziening/advisering en uitvoerende partner. Dit laatste onder de voorwaarde dat de uitvoering 'obstakelvrij' is (wat o.a. betekent dat gronden zijn verworven). Waterschap Vechtstromen heeft nog uitvoeringsgeld staan voor M1 en 2.

De PAS maatregelen in de gebiedsanalyse komen overeen met de watermaatregelen. Er is daarom geen sprake van toegevoegde waterdoelen voor het gebied.

Provincie Overijssel

Provincie Overijssel is verantwoordelijk voor het behalen van de Natura 2000 doelen en heeft hiervoor budget gereserveerd. Zij wil de opgave bij het Buurserzand & Haaksbergervveen samen met de gebiedspartners uitvoeren en is positief over een trekkersrol van gemeente Haaksbergen.

De natuurgebieden en de bufferzones waar PAS-maatregelen moeten worden uitgevoerd zijn opgenomen als onderdeel van het Nationaal Natuurnetwerk (voorheen EHS). Dit is vastgelegd in de provinciale omgevingsvisie. De bufferzones zijn hierin aangeduid als 'Uitwerkingsgebied Ontwikkelopgave Natura 2000'.

Een groot deel van de knelpunten zal moeten worden opgelost via (compensatie)grond. Provincie Overijssel is (eind)verantwoordelijk voor het beschikbaar krijgen van de grond en heeft hier middelen voor gereserveerd. Ook werken zij aan een verplaatsingsregeling voor agrarische bedrijven. Hiermee kan er beweging komen in de gebiedsprocessen.

Provincie Overijssel geeft aan dat het nader uitwerken van de PAS-maatregelen en het bepalen van de effecten prioriteit heeft omdat dit belangrijk is om het gebiedsproces verder vorm te kunnen geven en afspraken te kunnen maken met de grondeigenaren.

4.2 Grondeigenaren

In de periode maart-juli 2015 zijn keukentafelgesprekken gevoerd met de eigenaren van gronden in de bufferzones waar maatregelen moeten worden uitgevoerd. De begrenzing van maatregelen heeft betrekking op percelen van in totaal 61 grondeigenaren. Er is in totaal 265 ha begrensd (excl eigendom van natuurorganisaties in de bufferzones).

Per 1 juli 2015 hebben de verkenner met 54 van de 61 grondeigenaren een keukentafelgesprek gevoerd. Met de overige grondeigenaren is het nog niet gelukt om een afspraak te maken (1 agrariër, 1 landgoed en 5 particulieren). Met hen zal zo spoedig mogelijk een gesprek plaatsvinden. De analyse van grondeigenaren in dit hoofdstuk is gebaseerd op de informatie die is verkregen uit de reeds gevoerde gesprekken.

Type bedrijvigheid en oppervlakte

In tabel 4.1 zijn de grondeigenaren gecategoriseerd en is (indien van toepassing) weergegeven om welk type bedrijf het gaat. Bijna de helft van de grondeigenaren is agrarisch, waarbij het met name om melkveehouders gaat. Het houden van paarden, pony's, schapen wordt tot de categorie overig gerekend. In totaal betreft het eigendom van de grondeigenaren een oppervlakte van 755 ha, waarvan 635 ha van agrariërs. Landgoederen bezitten samen 87 ha, hobbyboeren 23 ha en particulieren 10 ha.

Oppervlakte percelen met maatregelen

In totaal hebben de maatregelen betrekking op 308 ha grond (geheel of gedeeltelijk begrensde percelen), waarvan 237 ha van agrariërs (tabel 4.2). Van het totaal betreft het in ruim de helft van de gevallen de huiskavel. Voor veel particulieren en hobbyboeren geldt dat zij maar één kavel hebben. Als alleen naar de

agrariërs wordt gekeken betreft 26% van de oppervlakte de huiskavel. Met name voor melkveehouders die hun koeien laten weiden levert dit problemen op als bruikbaarheid van de gronden afneemt door vernatting.

Compensatie

Bijna 60% van de grondeigenaren wenst gecompenseerd te worden in grond. Het gaat om in totaal 240 hectare. Van de agrariërs wenst 80% gecompenseerd te worden. Dit betreft een oppervlakte van 225 ha. De meeste eigenaren willen de compensatiegrond bij voorkeur aangrenzend aan het eigendom of in de directe omgeving. Dat betekent dat er een forse opgave ligt om compensatiegronden te verwerven.

Tabel 4.1 Categorie grondeigenaren en soort bedrijf

Algemeen			Type bedrijf (dieren)					
Categorie	Eigenaren	Gesprek	Overig	Varkens	Pluimvee	Vleesvee	Melkvee	Gemengd
Agrarisch	27	26	3	4	2	3	16	4
Hobbyboer	13	13	11	0	0	0	0	0
Landgoed	5	4	2	0	0	0	0	0
Particulier	16	11	0	0	0	0	0	0
Totaal:	61	54						

Tabel 4.2 Categorie grondeigenaren en impact maatregelen

Algemeen			Compensatie		Omvang maatregelen				
Categorie	Eigenaren	Gesprek	Aantal eigenaren	Hoeveelheid grond (ha)	Oppervlakte eigendom (ha)	Veldkavel maatregelen (ha)	Huiskavel maatregelen (ha)	Maatregelen totaal (ha)	% van eigendom
Agrarisch	27	26	21	225	635	157	81	238	37
Hobbyboer	13	13	7	12	23	0	19	19	80
Landgoed	5	4	1	1	87	0	44	44	50
Particulier	16	11	2	2	10	1	7	8	83
Totaal:	61	54	31	240	755	158	151	309	

Oplossingsrichtingen

Op de begrensde percelen worden effecten van maatregelen verwacht die het gebruik van deze percelen beperken en/of onmogelijk maken. De grondeigenaren hebben in het gesprek aangegeven welke oplossingsrichting zij voor hun bedrijf/percelen zien. Hieruit blijkt dat een ruime meerderheid (ca. 85%) zijn oppervlakte van perceel wil behouden en gecompenseerd wil worden in grond of geld (tabel 4.3). Zeven grondeigenaren zien een oplossing in verkoop van hun gronden.

Tijdens de verkenningfase zijn reeds vervolggesprekken gevoerd met grondeigenaren die op korte termijn vervolgstappen willen zetten. Het gaat dan bijvoorbeeld om taxatie van gronden.

Het is belangrijk om te vermelden dat door de onduidelijkheid over de exacte maatregelen en effecten het voor de meeste grondeigenaren lastig was om aan te geven of zij de grond in bezit wilden houden of niet. Dat hangt in de meeste gevallen sterk af van de bruikbaarheid van de gronden na uitvoering van de maatregelen. Bovendien werden veel mensen in het gesprek voor het eerst geconfronteerd met de maatregelen en hadden nog niet goed nagedacht over een oplossing. De getallen in tabel 4.3 moet daarom nadrukkelijk als een momentopname worden gezien.

Tabel 4.3 Categorie grondeigenaren en mogelijke oplossingsrichtingen

Algemeen			Oplossingsrichting (aantal x genoemd)				
Categorie	Eigenaren	Gesprek	Behouden perceel	Verkoop	Ruilen	Afwaarderen	Nog geen keus
Agrarisch	27	26	21	3	10	18	5
Hobbyboer	13	13	12	1	0	13	1
Landgoed	5	4	3	1	0	3	0
Particulier	16	11	10	2	1	10	2
Totaal:	61	54	46	7	11	44	8

Bedrijfsverplaatsing

Voor sommige bedrijven die (aanzienlijk) geraakt worden door de maatregelen is bedrijfsverplaatsing een optie, waarbij de verplaatsing wordt gefaciliteerd en gefinancierd. Provincie Overijssel is bezig om een nieuwe verplaatsingsregeling op te stellen. Deze is naar verwachting eind 2015 klaar.

In de gesprekken hebben 2 agrarische grondeigenaren aangegeven verplaatsing als mogelijkheid te zien. Zij hebben samen 65 hectare grond in eigendom, waarvan 16 hectare in de bufferzone. De overige gronden zouden beschikbaar kunnen komen als compensatiegrond. In alle gevallen gaat het om maatwerk om tot een passende oplossing te komen.

Beheer bufferzones

Veel grondeigenaren zijn negatief over het toekomstig beheer van de bufferzones. Zij zijn bang dat er nog meer velden gaan ontstaan die grotendeels begroeid zijn met pitrus (grasachtige plant met rechtopstaande stengels), zoals die nu ook al her en der aanwezig zijn op gronden van de natuurorganisaties. Deze begroeiing wordt niet gewaardeerd en heeft relatief weinig natuurwaarde. Volgens sommigen is een meer agrarisch beheer van de gronden beter.

Een aantal grondeigenaren geeft aan interesse te hebben om na uitvoering van de maatregelen percelen in de bufferzone te willen beheren. De animo hiervoor is wel zeer beperkt. Wanneer bekend is hoe het grondeigendom in de bufferzones zal worden kan ook nader worden gekeken naar het beheer van eventueel vrijkomende gronden.

Pitrusveld

Onduidelijkheden

Het gebiedsproces en de omschreven maatregelen roepen veel vragen op bij grondeigenaren. De belangrijkste punten zijn:

- Detailuitwerking: er is behoefte aan duidelijkheid over de effecten van de hydrologische maatregelen op:
 - het landbouwkundig gebruik van percelen in de bufferzones
 - het woongenot; de vochttoestand van kruipruimtes en tuinen
- Bemesting: men wil weten wat er nog qua bemesting mag op de percelen in de bufferzones
- Scheuren van grasland: men wil weten of dit op de gearceerde percelen is toegestaan

- Bouwblokken: er is behoefte aan duidelijkheid over de reden waarom bouwblokken in de bufferzones zijn gearceerd en welke gevolgen dit voor de eigenaar heeft (zowel financieel als mogelijke schade die wordt voorzien).

Conclusie

Het voeren van de keukentafelgesprekken is zeer waardevol geweest, ondanks de onduidelijkheden die er nog zijn. De PAS-maatregelen waren voor velen nog onbekend. De gesprekken hebben hier een eerste verandering in gebracht. Men blijkt bereid om mee te denken naar oplossingen, maar is ook voorzichtig vanwege ervaringen uit het verleden. De grootste opgave (en daarmee het grootste knelpunt) voor de uitvoering van de maatregelen vormt het gebrek aan compensatiegrond in de nabije omgeving van het gebied. Wanneer voldoende compensatiegrond voor handen is zijn veel grondeigenaren bereid om mee te werken aan realisatie van de maatregelen. Grondverwerving moet daarmee, naast duidelijkheid over de effecten van de maatregelen, de hoogste prioriteit krijgen.

5. Inhoudelijke randvoorwaarden gebiedsproces

In dit hoofdstuk wordt op basis van de natuurdoelen en de gesprekken met de gebiedsorganisaties en de grondeigenaren de opgave voor de planfase nader beschreven.

5.1 Maatregelen op habitatniveau

De interne maatregelen die op één na allemaal voor de eerste beheerplanperiode gepland staan kunnen in principe op korte termijn worden voorbereid en uitgevoerd. Er moet hiervoor een plan worden opgesteld dat daarna door de natuurorganisaties in uitvoering kan worden genomen. Het starten van de uitvoering geeft een signaal af naar de omgeving dat er ook binnen de natuurgebieden gewerkt wordt aan herstel van de natuur. Er zijn verder drie onderzoeken voorzien (M21, 22 en 23) naar de ontwikkeling van heiden, (hoogveen)bossen, kalkmoerassen en zwakgebufferde vennen (Steenhaarplassen). Deze kunnen ook op korte termijn, binnen de planfase, worden uitgevoerd. Dat geldt ook voor het onderzoek naar de greppel met stuw nabij het Meujenboersven (M8).

5.2 Maatregelen op gebiedsniveau

Nadere uitwerking van de externe maatregelen is nodig. Alhoewel duidelijk is dat veel percelen straks niet meer gebruikt kunnen worden voor reguliere landbouw zijn de maatregelen nog algemeen omschreven en moeten deze per perceel gespecificeerd worden. Daarbij moeten ook eventuele onduidelijkheden en fouten in de begrenzing worden hersteld. Als de maatregelen scherp zijn moet het effect van de maatregelen nader worden bepaald. Hiervoor moet een hydrologische studie worden uitgevoerd.

Nadat het hydrologisch effect bekend is moet ook worden gekeken wat de gevolgen hiervan zijn voor de bruikbaarheid van de percelen. Is er opbrengstderving te verwachten? Welke beperkingen ontstaan er? Aansluitend moet een schadetaxatie plaatsvinden. Als er geen landbouwkundig gebruik meer mogelijk is ligt de keuze voor particulier natuurbeheer voor de hand. Pas als deze informatie bekend is kunnen grondeigenaren een goede keuze maken of zij eigenaar willen blijven van de grond of een andere oplossing wensen. Een individuele gespreksronde hierover zal dan plaatsvinden.

Naast het uitwerken van de effecten moet er voor de realisatie van de maatregelen een inrichtingsplan worden opgesteld voor de bufferzones op basis waarvan de uitvoering kan worden voorbereid. Het inrichtingsplan is een belangrijk eindproduct van de planfase. Ook moet er een (voor)ontwerp bestemmingsplan worden opgesteld voor de bufferzones waarin de toekomstige functie wordt vastgelegd.

Vooruitlopend op de onderzoeken, gesprekken en plannen moet het voor grondeigenaren op korte termijn al mogelijk worden om vervolgstappen te zetten. Het is wenselijk dat de provincie de percelen, begrensd als bufferzone, openstelt voor subsidieaanvragen (SKNL-regeling) voor functiewijziging en inrichting zodat eigenaren die bereid zijn om via zelfrealisatie natuur te realiseren ook de mogelijkheid hebben om hiervoor een subsidieaanvraag te doen.

5.3 Monitoring

Bij de grondeigenaren zit grote zorg over de mate van vernatting die op gaat treden, zowel voor de bruikbaarheid van de gronden als het droog houden van kruipruimtes. Een hydrologische studie zal deze zorg niet helemaal wegnemen. Het is daarom belangrijk om een monitoringsprogramma op te stellen waarin metingen worden uitgevoerd naar de daadwerkelijke effecten van de maatregelen. Hierin kunnen ook de overige metingen in het kader van de PAS worden meegenomen. Deze zullen deels op provinciaal niveau worden opgepakt. Afstemming daarover is noodzakelijk.

Nadat het monitoringsplan is opgesteld zal het meetnet moeten worden ingericht en zal worden gestart met het uitvoeren van de metingen. Het uitvoeren van de metingen zal ook na de planfase doorlopen.

5.4 Grondverwerving en ruilingen

Om de Natura 2000 opgave te realiseren is een grote hoeveelheid compensatiegrond nodig. Het overgrote deel van de grondeigenaren heeft aangegeven vervangende grond te willen ontvangen als de bruikbaarheid van de percelen slechter wordt. Er moet actief gewerkt worden aan (vrijwillige) grondverwerving om grondeigenaren die geraakt worden door de maatregelen te compenseren. Hierbij komen ook bedrijfsverplaatsingen in beeld. Aankoop moet dus plaatsvinden zowel binnen als buiten de bufferzones. Er is een ruimhartig aankoopbeleid nodig om de opgave op vrijwillige basis te kunnen realiseren.

Provincie Overijssel heeft budget gereserveerd om gronden aan te kopen. Het is echter wel belangrijk om een lokaal aanspreekpunt (vertrouwenspersoon) te creëren, dat als onafhankelijke schakel tussen de grondeigenaren en de overheid fungeert. De onderhandeling blijft uiteraard een zaak tussen de provincie en de verkoper.

Bij grondverkoop of bedrijfsverplaatsing moet er voldoende aandacht zijn voor de sociale gevolgen hiervan. Indien nodig moet er ruimte zijn voor (bedrijfs)begeleiding.

De aangekochte gronden moeten worden ingezet voor grondeigenaren die beperkingen ondervinden van de geplande maatregelen. In veel gevallen zullen hier ook grondruilingen voor moeten plaatsvinden. Het opstellen en uitvoeren van dergelijke ruilplannen, waarin het op peil houden of verbeteren van de verkaveling een belangrijk aandachtspunt is, zou in clusters kunnen plaatsvinden, afhankelijk waar kansen liggen.

Om de verwerving en ruilingen te begeleiden is het nodig om een (onafhankelijke) werkgroep grond in te stellen. Deze werkgroep, waarin naast de provincie en een vertrouwenspersoon, ook gebiedskenners en taxateurs kunnen zitten (nader te bepalen), zal de grondverwerving kunnen regelen en ruilingen kunnen voorbereiden. De werkgroep krijgt secretariële ondersteuning bij haar werkzaamheden.

Het organiseren van de grondverwerving en grondruiling moet in de planfase nader worden uitgewerkt in een plan van aanpak waarin de werkwijze en procedures worden vastgelegd.

5.5 Omgevingsmanagement

In de verkenning is door de verkenners gesproken met alle eigenaren van gronden in de bufferzone. In deze gesprekken zijn veel vragen naar voren gekomen. Sommige vragen kunnen pas beantwoord worden als het hydrologisch onderzoek naar de effecten is uitgevoerd. Andere vragen kunnen nu al worden opgepakt. Ook zijn er een aantal vragen die in veel gesprekken aan de orde zijn gekomen. Deze kunnen worden uitgewerkt in bijvoorbeeld een nieuwsbericht met veelgestelde vragen voor alle grondeigenaren in de bufferzone. Het is belangrijk om de vragen die er zijn snel te beantwoorden en eventuele vervolgacties uit te zetten.

Er komen ook diverse andere vragen uit het gebied van grondeigenaren in de omgeving. Ook deze partijen, die niet direct geraakt worden door Natura 2000, moeten voldoende aandacht krijgen, zodat zij wel de juiste informatie krijgen over het proces en de opgave die er ligt. In het hoofdstuk communicatie wordt hier nader op ingegaan.

De contacten met de grondeigenaren kunnen het beste verlopen via vaste contactpersonen (omgevingsmanagers), die hiermee het overzicht behouden en het vaste gezicht in het gebied zijn. Dit geeft vertrouwen en draagvlak. Met name in de planfase is dit van cruciaal belang. Bovendien hebben zij ook oog voor de sociale effecten van het proces op de omgeving (leefbaarheid).

6. Organisatie van het proces

In dit hoofdstuk wordt een voorstel gedaan voor de aanpak en organisatie van het gebiedsproces.

6.1 Aanpak

Integrale opgave

Hoewel de gebiedsorganisaties geen concrete aanvullende doelstellingen hebben benoemd kan toch worden gesproken over een integrale opgave voor Buurserzand & Haaksbergerveen. Naast de natuurdoelen zijn de waterdoelen één op één vertaald in de maatregelen. Vanuit de landbouw is het op peil houden of verbeteren van de kavelstructuur meegegeven als randvoorwaarde. Daarnaast zullen naar verwachting tijdens het proces nieuwe zaken zich aandienen, bijvoorbeeld ten aanzien van recreatie.

Vrijwilligheid als vertrekpunt

Op basis van de gesprekken met de gebiedsorganisaties en grondeigenaren gaat de voorkeur uit naar een proces waarbij de eerste periode geprobeerd wordt op basis van vrijwilligheid afspraken met grondeigenaren te maken. Dit is echter pas mogelijk nadat meer bekend is over de effecten van de maatregelen en er zicht is op compensatiegrond. Daarmee hebben deze twee zaken de hoogste prioriteit. Hoe lang de periode van vrijwilligheid kan duren moet nader worden bepaald. Het vroegtijdig starten van een (voorbereidings)proces tot onteigening kan averechts werken op de medewerking van de grondeigenaren. Er moet daarom samen met de gebiedsorganisaties zorgvuldig worden afgewogen hoe hier mee omgegaan wordt.

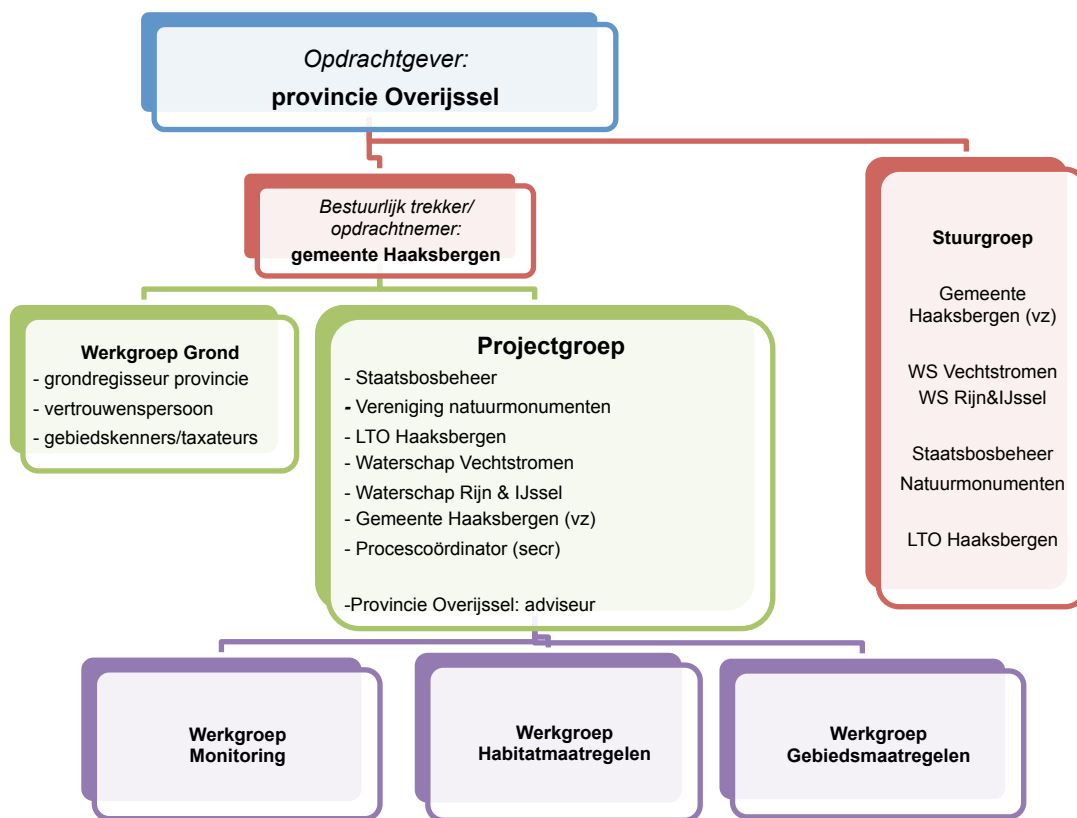
Samen met Witte Veen

Binnen de gemeente Haaksbergen ligt ook het Natura 2000 gebied Witte Veen. Voor dit gebied is in opdracht van Samen werkt beter reeds een verkenning uitgevoerd. Hierbij is nog niet met de grondeigenaren gesproken, maar alleen met de organisaties in het gebied. Omdat het veelal dezelfde organisaties betreft als bij het Buurserzand & Haaksbergerveen en er bovendien grondeigenaren zijn die bij beide Natura 2000 gebieden gronden hebben liggen, ligt het voor de hand om het vervolgproces gezamenlijk op te pakken. Hierdoor kan efficiënter worden gewerkt en ook de communicatie met het gebied gezamenlijk worden opgepakt. De gebiedspartijen zien de meerwaarde hiervan en hebben, in tegenstelling tot het voorstel in de verkenningssrapportage Witte Veen, aangegeven achter een gezamenlijke aanpak te staan.

6.2 Organisatiemodel

Het uitgangspunt is om het gebiedsproces zo eenvoudig mogelijk te organiseren. Dat vertaalt zich in de praktijk naar het instellen van een centrale projectgroep onder leiding van gemeente Haaksbergen die de regie voert met daaronder enkele werkgroepen (fig. 6.1). Een stuurgroep wordt ingesteld voor een goede bestuurlijke afstemming. Naast de projectgroep wordt rechtstreeks onder de bestuurlijk trekker van het proces een werkgroep grond ingesteld die alle grondzaken faciliteert.

Opdrachtgever van het gebiedsproces na de verkenningfase is provincie Overijssel. Zij heeft de opgave om de herstelmaatregelen voor de Natura 2000 te realiseren en daarmee de natuurdoelen te behalen. Gemeente Haaksbergen wil in de planfase (en uitvoeringsfase) opdrachtnemer en (bestuurlijk) trekker zijn van het proces mits vooraf de verplichtingen en risico's duidelijk in beeld zijn. Belangrijkste voorwaarde daarbij is dat de gemeente geen financiële risico's loopt. Daarnaast moet de ambtelijke inzet betaald worden. Het gaat dan om de extra ambtelijke kosten die de gemeente maakt door als opdrachtnemer op te treden. Verder is het van belang dat het zelfstandig starten van randprocessen door de provincie of andere partijen zonder betrokkenheid van de gemeente Haaksbergen niet wenselijk is.

Figuur 6.1 Organisatiemodel gebiedsproces Natura 2000 Haaksbergen

Projectgroep

De projectgroep wordt geleid door de projectleider van de gemeente Haaksbergen en de gebiedspartijen hebben (ambtelijk) zitting in de projectgroep. De provincie zit aan tafel als adviseur. De projectgroep vormt de schakel tussen de stuurgroep en de werkgroepen en komt elke 6-8 weken bij elkaar. Zij wordt ondersteund door de procescoördinator die de rol van secretaris op zich neemt. Indien gewenst kan de omgevingsmanager/trouwenspersoon ook deelnemen aan de projectgroep zodat de afstemming met de grondcommissie geborgd is (nader te bepalen).

Werkgroepen

Onder de projectgroep worden per thema (tijdelijke) werkgroepen ingesteld die aan de slag gaan met de uitvoering en verantwoording afleggen aan de projectgroep. Bij de start van de planfase gaat het om 3 werkgroepen. Dit kan gaandeweg het proces worden aangepast, afhankelijk van wat nodig is. Daarnaast wordt er een werkgroep grond gevormd die een aparte positie naast de projectgroep krijgt.

Aangezien goede communicatie van groot belang is in het gebiedsproces, kan mogelijk ook een werkgroep communicatie worden ingesteld. De meeste gebiedspartners hebben communicatiemedewerkers in dienst die hier een rol zouden kunnen vervullen.

Werkgroep Monitoring

De taak van deze werkgroep is om een monitoringsplan op te stellen waarmee de komende jaren de effecten van de maatregelen inzichtelijk worden gemaakt. Het gaat zowel om de monitoring in het kader van de PAS als de aanvullende gebiedsmonitoring. Gezien het grote aandeel hydrologie in de monitoring ligt het voor de hand dat één van de waterschappen de trekker van deze werkgroep wordt. Afstemming met monitoringsactiviteiten die op provinciaal niveau worden georganiseerd is noodzakelijk.

Werkgroep habitatmaatregelen

Deze werkgroep houdt zich bezig met het voorbereiden en uitvoeren van de maatregelen op habitatniveau binnen de natuurgebieden, inclusief het laten uitvoeren van de benodigde onderzoeken. De trekker moet nader worden bepaald, maar het is logisch dat de natuurorganisaties hierin het voortouw nemen. Ook dient dit traject te worden afgestemd met de afspraken die provincie met de terreinbeherende organisaties maakt op provinciaal niveau.

Werkgroep gebiedsmaatregelen

Deze werkgroep heeft de zwaarste klus, omdat het de gehele bufferzone rond de natuurgebieden behelst. Hier komen diverse zaken samen. Bovendien moet er nog veel worden uitgezocht ten aanzien van de effecten van de maatregelen (hydrologisch, bruikbaarheid percelen en schade). Daarnaast moet met de grondeigenaren afspraken worden gemaakt over uitvoering van de maatregelen. Gemeente Haaksbergen zou deze werkgroep kunnen leiden met ondersteuning van de procescoördinator en de omgevingsmanager. De exacte invulling moet nader worden bepaald.

Werkgroep Grond

Er wordt een werkgroep grond geïnstalleerd die verantwoordelijk is voor de grondverwerving en grondruilingen in het gebied zodat de herstelmaatregelen kunnen worden uitgevoerd en de landbouwstructuur op peil wordt gehouden. De werkgroep grond staat onder directe verantwoordelijkheid van de bestuurlijk trekker van het proces. In deze werkgroep hebben de grondregisseur van de provincie en de vertrouwenspersoon (aanspreekpunt voor het gebied) zitting. Zij worden aangevuld door enkele gebiedskenners en taxateurs. De exacte samenstelling moet nader worden bepaald. De grondregisseur en vertrouwenspersoon stemmen regelmatig af met de projectleider over de voortgang. De commissie krijgt secretariële ondersteuning.

Stuurgroep

De stuurgroep wordt gevormd door de bestuurlijke vertegenwoordigers van de gebiedspartijen. Zij komen twee keer per jaar bij elkaar en kunnen daarnaast indien nodig ad hoc worden ingeschakeld door de projectgroep. De wethouder van de gemeente Haaksbergen is voorzitter en wordt ondersteund door de projectleider en/of procescoördinator.

7. Producten en activiteiten planfase

Het is in dit stadium nog niet mogelijk om voor het gehele gebiedsproces een planning te maken. Daarvoor zijn er nog te veel onzekerheden. Er is daarom gekozen om in de verkenning de producten en activiteiten voor de planfase tot halverwege 2017 uit te werken. Deze zullen bij de start van de planfase met de gezamenlijke gebiedspartners worden besproken en zo nodig worden bijgesteld.

7.1 Producten

De verkenningsfase gaat per oktober 2015 over in de planfase. Deze loopt door tot halverwege 2017. In de planfase wordt door de gebiedspartners gewerkt aan de voorbereiding van de uitvoering. Dit is een complex en intensief traject waarbij alle onderdelen bij elkaar moeten komen om tot uitvoering van de maatregelen over te kunnen gaan. De planfase zal in de praktijk een aantal parallelle sporen kennen, die een eigen tijdspad hebben, maar elkaar ook kunnen beïnvloeden. Sommige producten zullen al voor half 2017 klaar moeten zijn, zoals het (voor)ontwerp bestemmingsplan, dat op dit moment gepland staat voor eind 2016. Aan het eind van de planfase zullen de volgende producten gereed moeten zijn:

- uitvoeringsplan habitatmaatregelen
- aanvullende onderzoeken tbv natuurontwikkeling
- nadere uitwerking gebiedsmaatregelen
- onderzoek hydrologische effecten maatregelen
- onderzoek landbouwkundige effecten maatregelen
- schadetaxaties percelen met maatregelen
- plan van aanpak grondverwerving en -ruilingen
- inrichtingsplan voor de bufferzones
- (voor)ontwerp bestemmingsplan
- monitoringsplan
- communicatieplan

Een aantal producten kan ‘zelfstandig’ worden opgesteld. Voor andere is een samenspel met gebiedspartners en grondeigenaren nodig.

7.2 Activiteitenplanning

Op basis van de te leveren producten in de planfase is in tabel 7.1 een activiteitenplanning voor de planfase uitgewerkt. Hierbij zijn naast de concrete producten ook proces- en uitvoeringsonderdelen meegenomen.

Tabel 7.1 Activiteitenplanning planfase, periode okt 2015 - jul 2017

jaar	2015			2016												2017						
maand	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	
<i>Habitatmaatregelen (intern)</i>																						
Opstellen uitvoeringsplan habitatmaatregelen (M11-18)	x	x	x	x																		
Voorbereiden en uitvoeren 3 onderzoeken natuurontwikkeling (M21-23)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x												
Uitvoering interne maatregelen													x	x	x	x	x	x	x	x	x	
<i>Gebiedsmaatregelen (extern; M1,2,4,6,7,8)</i>																						
Nadere uitwerking gebiedsmaatregelen incl veldwerk	x	x																				
Hydrologisch onderzoek effecten maatregelen	x	x	x	x																		
Onderzoek landbouwkundige effecten maatregelen			x	x	x	x																
Schadetaxatie percelen					x	x																
Opstellen inrichtingsplan bufferzones							x	x	x	x	x	x										
Opstellen en in procedure brengen (voor)ontwerp bestemmingsplan							x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
<i>Monitoring</i>																						
Opstellen monitoringsprogramma	x	x	x																			
Inrichten meetnet			x	x	x																	
Uitvoeren monitoring					x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
<i>Grondvererving en ruilingen</i>																						
Samenstellen grondcie+ opstellen pva grondvererving en -ruilingen	x	x	x																			
Ondersteuning grondcommissie			x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
<i>Omgevingsmanagement</i>																						
Algemeen (incl. vervolgacties nav 1e gespreksronde grondeigenaren)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Gesprekken grondeigenaren nav onderzoek effecten en schadetaxatie						x	x	x	x													
<i>Communicatie</i>																						
Opstellen communicatieplan	x	x																				
Uitvoeren communicatieplan		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
<i>Proces</i>																						
Projectleiding	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Procescoördinatie	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Algemene ondersteuning	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	
Ondersteuning werkgroepen	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	

8. Financiën

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de benodigde en beschikbare financiële middelen voor zowel het hele gebiedsproces als voor de planfase.

8.1 Kostenraming 1^e PAS-periode

Het gebiedsproces richt zich op realisatie van de herstelmaatregelen voor Buurserzand en Haaksbergerveen in de 1^e PAS-periode. Deze loopt van 1 juli 2015 tot 1 juli 2021. Er is in de verkenning een quickscan uitgevoerd naar de benodigde kosten. Deze is vergeleken met het door de provincie Overijssel geraamde gebiedsbudget van € 22,2 mln. Zaken die buiten dit budget vallen, zoals proceskosten, opslagen en risico's zijn bij de vergelijking buiten beschouwing gelaten.

Er zijn in beide berekeningen aannames gedaan en normkosten toegepast. Dit leidt tot relatief kleine verschillen in plankosten en inrichtingskosten. Wat met name opvalt is de invloed van de gehanteerde grondprijzen op de totaalkosten. In de berekeningen van de provincie is gewerkt met hectareprijzen van 50-55 k€. De huidige marktprijzen liggen hier een stuk boven. Als we uitgaan van een marktprijs van 70-75k€ per hectare, is er sprake van een verschil van gemiddeld 20k€ per hectare. Wanneer er 216 hectare, die als verwerven/inrichten op de kaart staat, afgewaardeerd moet worden is het verschil enkele miljoenen. In het worst-case scenario waarin al deze grond naar 15% wordt afgewaardeerd gaat het om € 3,7 mln. De gronden die in bezit zijn van de natuurorganisaties maar nog afgewaardeerd en ingericht moeten worden zijn daarbij niet meegenomen.

Op basis van de quickscan kan geconcludeerd worden dat er alleen voor grondverwerving/-afwaardering een risico bestaat dat er onvoldoende budget gereserveerd is. Het is aan te bevelen om aan het begin van de planfase nog een keer goed naar de kostenramingen te kijken en de gehanteerde bedragen te herijken.

8.2 Kostenraming planfase

De planfase start op 1 oktober 2015 en loopt door tot 1 juli 2017. In deze periode wordt het proces georganiseerd, worden de benodigde onderzoeken uitgevoerd en wordt gewerkt aan afspraken met grondeigenaren om tot uitvoering over te kunnen gaan. Het uiteindelijk resultaat van deze fase zal een inrichtingsplan voor de bufferzones zijn met daarbij een onderbouwde raming van de uitvoeringskosten.

Er zal in overleg met de te formeren projectgroep een gedetailleerde begroting worden gemaakt voor de planfase. Hierbij zal ook het proces rond Witte Veen worden meegenomen. Provincie Overijssel en gemeente Haaksbergen zullen zo spoedig mogelijk nadere afspraken over uitvoering van de planfase maken (zie hoofdstuk 10). De voorbereiding hiervan is reeds gestart.

9. Communicatie

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de communicatie tijdens het gebiedsproces. Er wordt ingegaan op welke partijen moeten worden betrokken en op welke wijze dit kan plaatsvinden.

9.1 Doelgroepen en communicatiemiddelen

Een goede communicatie draagt bij aan vertrouwen en draagvlak en is daarom van groot belang om het gebiedsproces te laten slagen. Alle actoren hebben hun eigen belangen, wensen en ideeën. De wijze van communiceren en het moment waarop dat gebeurt dient daar op te worden afgestemd. In hoofdstuk 2 zijn reeds de belanghebbenden in het gebiedsproces benoemd. In figuur 8.1 wordt per doelgroep aangegeven welke communicatiemiddelen relevant zijn om in te zetten.

De ervaring leert dat bij gebiedsprocessen een nieuwsbrief het beste fungeert als communicatiemiddel voor de direct betrokkenen. Dit medium is voor de meeste doelgroepen effectief en zal dan ook als belangrijkste middel worden ingezet.

De 1-op-1 gesprekken zijn bedoeld voor grondeigenaren die direct worden geraakt door de maatregelen. Deze groep is ook makkelijk per mail te bereiken omdat bij de keukentafelgesprekken de emailadressen zijn genoteerd.

Veldbezoeken, excursies en informatiebijeenkomsten kunnen op verschillende manieren worden georganiseerd. Soms voor een beperkte groep, soms met een openbaar karakter. Persberichten en artikelen in kranten en vakbladen zijn voor een breder publiek bestemd om te laten zien wat er in en rond de natuurgebieden gebeurt.

Algemene informatie en achtergrondinformatie kan worden verzameld op een website. De voorkeur gaat uit naar een pagina op de website van de gemeente Haaksbergen, omdat zij de trekker van het proces is.

In de planvormingsfase zal een communicatieplan/kalender worden opgesteld en wordt gestart met de uitvoering ervan.

Tabel 9.1. Doelgroepen en communicatiemiddelen.

	Binding	Nieuws- brief	1 op 1 gesprek	Veldbezoek/ excursie	Informatie- bijeenkomst	Persbericht/ artikelen	Website
Agrariër (eigendom in zone)	Direct	X	X	X	X	(X)	X
Agrariër (geen eigendom zone)	Indirect	(X)		X	X	X	X
Hobbyboeren (eigendom in zone)	Direct	X	X	X	X	(X)	X
Particulier (eigendom in zone)	Direct	X	X	X	X	(X)	X
Omwonenden overig	Indirect	X		X	X	X	X
Waterschappen	Direct	X	X	X	X		X
Natuurorganisaties	Direct	X	X	X	X		X
LTO afdeling Haaksbergen	Indirect	X		X	X	(X)	X
Gemeente	Direct	X		X	X		X
Provincie Overijssel	Direct	X		X	X		X
Belangengroepen	Indirect	X		X	X	X	X
Overige belangstellenden	Indirect			X	X	X	X

9.2 Communicatie tot heden

De afgelopen jaren heeft er over Natura 2000 diverse communicatie plaatsgevonden met het gebied, met name in het beheerplanproces tot 2009. Daarna is het proces én de communicatie stilgevallen. Op 9 februari 2015 heeft provincie Overijssel een inloopbijeenkomst gehouden over de ontwerp-beheerplannen en de PAS ivm de terinzagelegging van de plannen.

Over de verkenning van het gebiedsproces Buurserzand-Haaksbergerveen is door de gemeente Haaksbergen samen met provincie Overijssel op 12 maart 2015 een informatiebijeenkomst gehouden voor alle grondeigenaren in de bufferzone. Tijdens deze avond is uitleg gegeven over Natura 2000 en de aanpak van de verkenning. Hier kon men zich ook opgeven voor een keukentafelgesprek. In de periode daarna is ad hoc contact geweest met een aantal partijen.

Een algemene nieuwsbrief voor het gebied is in voorbereiding. Inmiddels is een opzet voor een nieuwsbrief gemaakt en is een projectgebied bepaald waarbinnen alle grondeigenaren de nieuwsbrief ontvangen. Omdat het meer dan 1.000 grondeigenaren betreft zal het naar verwachting een eenmalige nieuwsbrief zijn, waarin contactpersonen worden opgenomen en wordt verwezen naar de website van de gemeente. In het vervolg kan men daar de actuele informatie vinden.

10. Conclusie en voorstel vervolg

In dit hoofdstuk wordt een conclusie getrokken over de resultaten van de verkenning en een voorstel gedaan voor de volgende fase van het gebiedsproces.

De gebiedspartners zijn in de verkenning allemaal geconsulteerd. Het resultaat van de verkenning is met hen besproken en alle partijen hebben de gelegenheid gehad om te reageren op de concept rapportage. Geconcludeerd kan worden dat de gebiedspartners van mening zijn dat de verkenning goed is uitgevoerd en gerapporteerd. Er is onder de gebiedspartners draagvlak om het gebiedsproces op te starten met gemeente Haaksbergen als trekker.

Gemeente Haaksbergen is op basis van de uitkomsten van de verkenning bereid om de planfase en uitvoeringsfase voor Buurserzand & Haaksbergerveen én Witte Veen te gaan trekken. Zij vindt het belangrijk dat alle belangen goed vertegenwoordigd zijn en dat het proces lokaal en efficiënt opgepakt wordt.

De grondeigenaren in de bufferzones zijn met deze verkenning aangehaakt bij het proces en vragen zo spoedig mogelijk om duidelijkheid over de effecten van de maatregelen. Daarnaast heeft het verwerven van (compensatie)gronden vanwege de grote opgave die er ligt prioriteit.

Er zijn geen belemmeringen om op korte termijn een projectgroep te formeren en, als eerste stap in de planfase, een gezamenlijk plan van aanpak voor de planfase op te stellen.

Het voorstel is dat Provincie Overijssel en gemeente Haaksbergen op korte termijn nadere afspraken maken over het trekkerschap voor het uitvoeren van de planfase én de uitvoeringsfase voor de gebieden Buurserzand-Haaksbergerveen en Witte Veen in de periode 1 oktober 2015 - 1 juli 2021. Hierbij worden concrete afspraken gemaakt over het benodigde budget voor de planfase tot juli 2017.

11. Geraadpleegde bronnen

Documenten:

- Bestemmingsplan Buitengebied Gemeente Haaksbergen, Gemeente Haaksbergen, 2013
- De Programmatische Aanpak Stikstof (PAS): Ecologie en economie door één deur, Ministerie van EL&I.
- Gebiedswijzer Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen, 2015
- Hoe werkt de programmatische aanpak stikstof (PAS)?, Ministerie van EL&I, december 2011.
- Integrale Gebiedsuitwerking, landelijk gebied Haaksbergen, Grontmij 2008.
- Natura 2000 Gebiedsanalyse voor de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) Buurserzand en Haaksbergerveen, KWR, Witteveen+Bos, Royal Haskoning DHV, Vastgesteld Gedeputeerde Staten van Overijssel: 24-12-2014
- Natura 2000 ontwerp beheerplan Buurserzand & Haaksbergerveen, provincie Overijssel, 27 jan 2015
- Quickscan Hydrologie Haaksbergerveen, Aequator Groen en Ruimte, 27 april 2012
- Randvoorwaardenkaart Ruilverkaveling Haaksbergen, Landinrichtingsdienst Utrecht, 1994
- Verkenning voor de ontwikkelopgave EHS, Natura 2000 en PAS voor het gebied Het Witte Veen, Aequator, 1 mei 2015

Websites:

- Gebiedendatabase: www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k
- Natura 2000 algemeen: natura2000.nl
- Programmatische aanpak stikstof: pas.natura2000.nl
- Provincie Overijssel: overijssel.nl
- Rijksoverheid: rijksoverheid.nl/onderwerpen/natuur-en-biodiversiteit/natura-2000
- Samen Werkt Beter, Handreiking gebiedsprocessen Ontwikkelopgave EHS/Natura 2000, inclusief Programmatische Aanpak Stikstof (PAS), maart 2014
- Wikipedia: nl.wikipedia.org/wiki/Buurserzand en <https://nl.wikipedia.org/wiki/Haaksbergerveen>

Bijlage 1 Aanwijzingsbesluit Natura 2000

Programmadirectie Natura 2000 | PDN/2013-053 | 053 Buurserzand & Haaksbergerveen

Natura 2000-gebied Buurserzand & Haaksbergerveen

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op het Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/379);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Buurserzand & Haaksbergerveen**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H2310 Psammofiele heide met *Calluna* en *Genista*
 - H3130 Oligotrofe tot mesotrofe stilstaande wateren met vegetatie behorend tot het *Littorelletalia uniflorae* en/of *Isoëto-Nanojuncetea*
 - H4010 Noord-Atlantische vochtige heide met *Erica tetralix*
 - H4030 Droge Europese heide
 - H5130 *Juniperus communis*-formaties in heide of kalkgrasland
 - H7110 *Actief hoogveen
 - H7120 Aangetast hoogveen waar natuurlijke regeneratie nog mogelijk is
 - H7230 Alkalisch laagveen
 - H91D0 *Veenbossen
 - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
3. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H1145 Grote modderkruiper (*Misgurnus fossilis*)
 - H1166 Kamsalamander (*Triturus cristatus*)

Artikel 2

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Buurserzand & Haaksbergerveen**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 3

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
w.g. Sharon A.M. Dijkma
d.d. 28 mei 2013

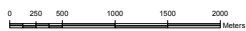
Dit aanwijzingsbesluit en de daarbij behorende Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. De exacte periode en locatie worden vermeld in de bekendmaking die wordt gepubliceerd in de Staatscourant en in de advertentie die wordt gepubliceerd in gedrukte media en op internet.

Het aanwijzingsbesluit kan digitaal worden ingezien via de website www.rijksoverheid.nl/natura2000.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen gedurende zes weken ná de bekendmaking beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA te Den Haag.

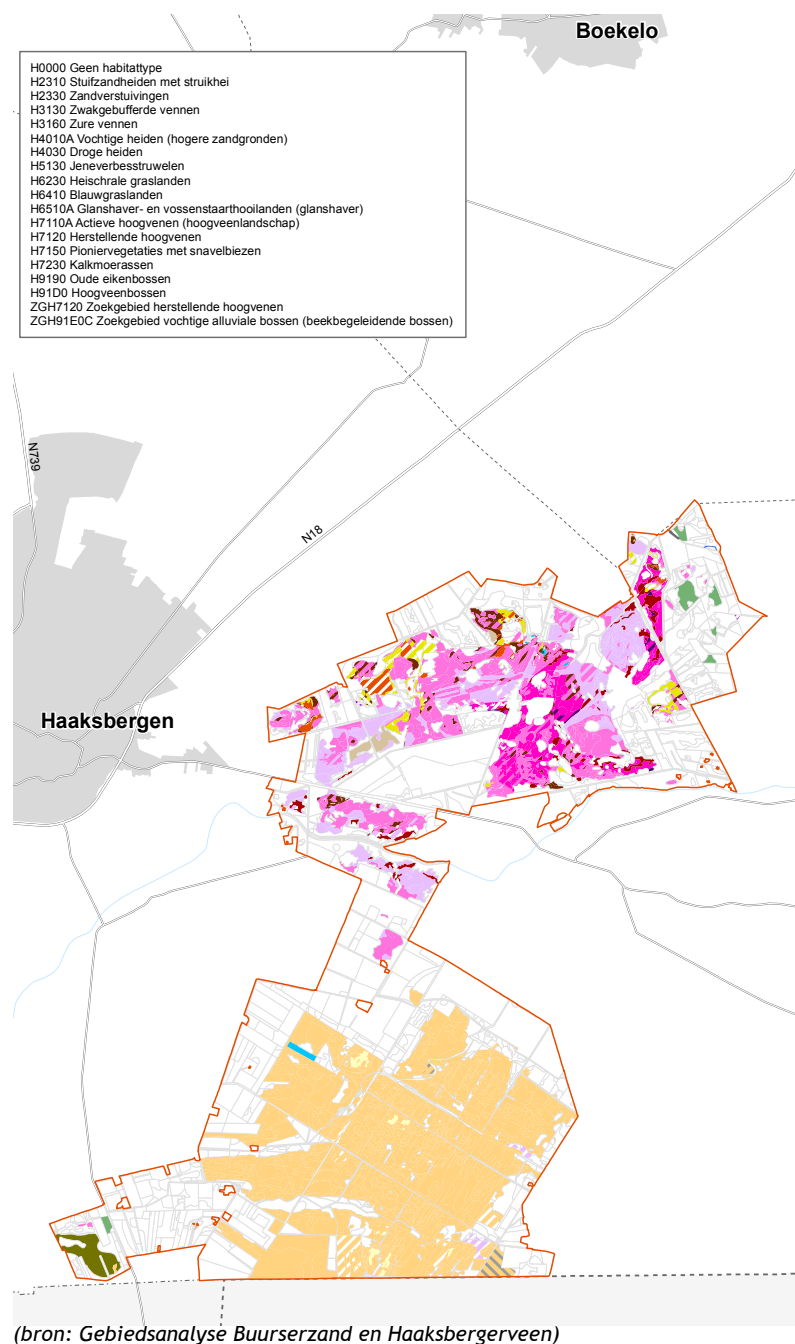
Er geldt een algemene exclaveringsformule op grond waarvan o.a. bestaande bebouwing en verhardingen meestal geen deel uitmaken van het aangewezen gebied (zie verder Nota van toelichting bij het besluit).

 HR (1243 ha)
 Ander Natura 2000-gebied (indicatief)
 Natura 2000-gebied in Duitsland (indicatief)
 HR = Habitatrichtlijngebied

Topografische ondergrond: Copyright © 2013,
Dienst voor het kadaster en openbare registers, Apeldoorn.

Bijlage 2 Habitattypenkaart

Natura2000 Habitatkarteringen

Buurserzand en Haaksbergerveen

Legenda

— Natura2000-begrenzing Buurserzand en Haaksbergerveen

Habitattypen (evt. in complexe samenstelling)

- H0000
- H2310
- H2310, H0000
- H2310, H2330
- H2310, H4010A
- H2330
- H3130
- H3130, H0000
- H3130, H7150
- H3130, H7150, H0000
- H3160
- H3160, H0000
- H3130, H3160
- H3160, H7150
- H3160, H4010A
- H4010A
- H2310, H4010A, H7150
- H3130, H4010A
- H3130, H4010A, H0000
- H4010A, H0000
- H4010A, H7150
- H4010A, H4030
- H4010A, H4030, H0000
- H4010A, H7150, H0000
- H3130, H4010A, H7150
- H4030
- H4030, H0000
- H4030, H5130
- H4030, H7150
- H5130
- H4010A, H5130
- H6230
- H6410
- H6410, H0000
- H4010A, H6410
- H6510A, H0000
- H7110A
- H7120
- H7120, H0000
- H7120, ZGH7120
- H7140A
- H7140A, H0000
- H7150
- H7150, H0000
- H2310, H7150
- H3130, H7150, H0000
- H3130, H3160, H7150
- H7230
- H9190
- H91D0
- ZGH3260A
- ZGH3260A, H0000
- ZGH7120
- ZGH91E0C